

[Udenrigsministeren.]

Der har vist sig visse vanskeligheder, bl. a. den, at man fra amerikansk side stiller sig meget skeptisk, og en sådan amerikansk skepsis kan blive afgørende nu, hvor USA står over for at skulle blive fuldt medlem af det omdannede OEEC. Amerikas synspunkt er, at det kan være forkert, at de industrialiserede lande danner et sådant forbund, træffer en sådan aftale, uden at man med det samme har udviklingslandene med. Man kan risikere, at udviklingslandene reagerer negativt, så sagen ikke får det positive forløb, man havde tilsigtet. Jeg må altså desværre oplyse, at til trods for det udmærkede forarbejde, der er gjort, først i Europarådet og senere i OEEC, stiller det sig temmelig usikkert, om der kommer et positivt resultat ud af disse forhandlinger. Det vil naturligvis ikke hindre, at sagen, som jeg synes vi fra et dansk synspunkt stadig må betragte som god og efterfølgelsesværdig, senere kan rejse andre steder og forhandlinger herom komme til at bære frugt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt med 136 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet udenrigsministeren meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

(Første behandling findes i tidenden sp. 75, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 15).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og §§ 2-5 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages kl. 15.

Mødet udsat kl. 14⁵⁰.

Mødet genoptaget kl. 15.

Man gik til den sidste sag på dagsordenen, som var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 127 og 206).

Forhandlingen genoptoges.

Statsministeren (Kampmann): Lad mig begynde med at takke de ærede ordførere, fordi man i så stort omfang lagde åbningsstalen til grund for debatten i går og i formiddags. Jeg synes også, der skal lyde en tak, fordi vi slap for tidligere års bemærkninger om, at denne åbningstale var tynd som de foregående år, det var noget af det tyndeste, man havde set. Det hørte vi ikke meget om. Jeg har nok set i pressen, at der har været nogle af de sædvanlige bemærkninger om, at åbningstalen ikke indeholdt så meget, men mit indtryk er nu — og det siger jeg ikke, fordi det var mig, der holdt åbningstalen i år — at vi trods alt efterhånden er ved at leve op til det, der står i grundloven om, at der ved folketingets åbning skal gives en redegørelse for rigets stilling og de forholdsregler, som regeringen agter at træffe i årets løb.

[Statsministeren.]

Jeg lagde nok mærke til, at man — jeg tror særlig, det var den ærede ordfører for venstre, det ærede medlem hr. Erik Eriksen — undrede sig lidt over, at åbningstalen omhandlede en række store problemer, som skulle behandles gennem hele folketingsåret. Det var, ligesom det ærede medlem var gået ud fra, at når der nu skulle være valg, var det sådan ganske sikkert, at der skulle skiftes regering. Jeg har også set af udtalelser her og dér i pressen, at det er den forudsætning, man kommenterer den politiske situation ud fra. Heroverfor vil jeg dog gøre opmærksom på, at det ingen steder står, at et valg betyder, at man skal have en anden regering; tværtimod er der vel, og jeg synes netop i denne situation, måske endog større sandsynlighed for, at regeringen får sine mandater bekræftet, således at den kan fortsætte. Det er bl. a. ud fra den forudsætning — det er jo i sidste omgang noget, vælgerne bestemmer — vi har fundet det rimeligt, så godt som vi nu har formået det, at redegøre for, hvad vi mener folketinget skal beskæftige sig med i det kommende folketingsår.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen betegnede også åbningstalen som et valgprogram. Jeg ville altså foretrække betegnelsen arbejdsprogram. Men i øvrigt er der vel ikke stor forskel på disse to udtryk, når man skal have et valg; for det, der må gælde op til et valg, er dog at fortælle, hvad man vil arbejde med, hvis man får politisk mulighed derfor. Det er det, de tre partier har gjort i den åbningstale, som blev holdt for godt 14 dage siden, og nu skal vi altså i dag drøfte mulighederne for at komme igennem med dette arbejdsprogram.

Selv om oppositionen naturligvis — det er der tradition for — på en lang række punkter har kritiseret og ligesom drillet lidt, fordi der i åbningstalen er givet udtryk for synspunkter, der ligger mere i nærheden af nogle af de synspunkter, oppositionen gik ind for, end det før har været tilfældet, synes jeg i og for sig, det er ganske godt, at det er gået på den måde, og jeg skal også siden i min tale i dag komme tilbage til, at der i ikke så lidt af det, der blev sagt af de ærede ordførere, særlig af det ærede medlem hr. Poul Møller, blev givet

udtryk for tankegange, som før har været hævdet fra vor side. Det er egentlig et fremskridt, at man på en lang række punkter, og jeg tænker her særlig på spørgsmålet vedrørende beskatningen, nærmer sig til hinanden, for herigennem opnår man jo også større mulighed for at kunne få løst de problemer, som der er så stort et ønske om.

Jeg hørte godt, det ærede medlem hr. Erik Eriksen mente, at åbningstalen var malet, jeg tror, det ærede medlem brugte udtrykket „med bred pensel“, og at man ikke i åbningstalen direkte havde sagt noget konkret — ordet konkret bruges næsten altid nu til dags — om, hvordan man vil løse hvert enkelt spørgsmål, medens man modsat fra oppositionens side ganske konkret gennem lovforslag og forslag til folketingsbeslutning havde fortalt folketinget, hvad det er, man vil. Nu er det ikke, fordi der er kommet så mange lovforslag fra oppositionens side i denne folketingssamling; så vidt jeg kan se, er der slet ikke kommet noget lovforslag. Der er fremsat enkelte lovforslag i sidste samling, og det må være dem, den ærede ordfører har tænkt på. Derimod er der kommet to forslag til folketingsbeslutning; de kom i går ret sent på eftermiddagen, og det er måske særlige konkrete tanker i disse to forslag til folketingsbeslutning, den ærede ordfører har tænkt på. Jeg kan sige, at jeg har gjort mig umage for i aftenens løb at sætte mig ind i dem; jeg har ikke haft 14 dage, som det ærede medlem har haft siden åbningstalen, men jeg vil alligevel omtale disse forslag til folketingsbeslutning. Nu er det naturligvis heller ikke så svært, for selv om der nok her og dér er pyntet på forslagene til folketingsbeslutning, så ligner de i nogen grad de forslag, som blev lavet for et år siden. Det er, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen selv sagde, omhyggeligt udarbejdede skitseforslag, og dem har man altså arbejdet på nu i et år.

Vedrørende de udenrigske spørgsmål og problemerne omkring forsvaret har jeg ikke mange bemærkninger at gøre, bl. a. af den grund, at udenrigsministeren er vendt tilbage fra rejsen til Amerika, hvor udenrigsministeren jo særlig har deltaget i De Forenede Nationers generalforsamling. Udenrigsministeren vil tage ordet her efter

[Statsministeren.]

mig og dels berøre enkelte af de punkter, der er nævnt under debatten i går, dels give os de sidste oplysninger fra sin rejse.

Det ærede medlem hr. Poul Møller var inde på, at det var godt, det var glædeligt — sådan tror jeg ordene faldt — at der nu var så stærk tilslutning både til vor udenrigspolitik og også, sådan forstod jeg det ærede medlem, til den forsvarslov, der nu er gennemført. Jeg er enig med det ærede medlem, men mon den ærede ordfører ikke skulle tænke på, at når det er lykkedes at få en virkelig bred tilslutning, som nu praktisk talt omfatter alle partier her i salen undtagen de forhenværende og nuværende kommunistiske medlemmer, så skyldes det bl. a. den indsats, der er gjort i forbindelse med dannelsen af trekantregeringen, og den udvikling, der har fundet sted under trekantregeringen. Også på dette punkt har det vist sig, at det samarbejde, som blev indledt, har bidraget til en samling om disse problemer i folketinget, og jeg tror også i vort land.

Jeg skal kort knytte en bemærkning til to spørgsmål, dels vedrørende udviklingslandene og dels vedrørende hjemmевæret.

Med hensyn til udviklingslandene hilser jeg med glæde, at der fra næsten alle ordførerne er givet tilslutning til det standpunkt, som regeringen har, og som har fundet udtryk i åbningstalen, nemlig at vi skal gøre noget mere for udviklingslandene. Når vi mere principielt har hævdet dette i åbningstalen, men ikke så præcis har sagt, på hvilke områder vi vil øve en yderligere indsats, skyldes det, at det spørgsmål stadig er til drøftelse inden for regeringen og blandt de sagkyndige, hvordan vi kan yde noget mere. Jeg kan dog sige, at vi allerede nu vil foreslå, at vi giver mere både til hjælpen fra De Forenede Nationer i de forskellige former, det her kan gøres, og også noget mere til den bilaterale hjælp, og derefter vil vi bruge den kommende tid til at finde ud af, hvordan vi kan yde mere.

Med hensyn til hjemmевæret, som både den ærede ordfører for venstre og den ærede ordfører for det konservative folkeparti var inde på, kan jeg sige, at det for regeringen er en selvfølge, at såvel hjemme-

værnsloven som forsvarrets personellov i henhold til aftale indgået ved forsvarsforliget skal forelægges til revision i dette folketingsår. Vi har betragtet det som en selvfølge, når aftalen er truffet, at dette skal ske. Jeg skal gerne erkende, at det kunne have været nævnt i åbningstalen, men nu er det sagt her. Der er siden foråret arbejdet med revisionen, men der forestår endnu nogle forhandlinger, bl. a. med forsvarrets personelorganisation, inden forslaget endeligt kan formuleres. Jeg går ud fra, der ved udarbejdelsen af forslaget til hjemmевærnslov tages hensyn til de af hjemmевærnsledelsen fremsatte synspunkter, ligesom jeg også betragter det som givet, at man ved lokalforsvarets praktiske udformning drager omsorg for, at hjemmевærn og lokalforsvar ikke, for at bruge det ærede medlem hr. Poul Møllers udtryk, falder over hinanden. Der skulle altså ikke være grund til at tro, at der skulle være forskellige synspunkter mellem oppositionen og regeringen med hensyn til løsningen af disse spørgsmål.

Markedsproblemerne spillede jo ikke den store rolle i denne debat, som tilfældet så ofte har været. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen tilkendegav, at han ikke havde ændret standpunkt. Det ærede medlem må her have givet udtryk for, at man stadig fra venstres side mente, det ville have været rigtigere, hvis vi var gået ind i de seks. Jeg skal ikke bebrejde det ærede medlem og partiet venstre, at man har dette standpunkt. Jeg håber dog ikke, at det skal tages som udtryk for, at man ikke er enig med regeringen i, at sådan som det nu er gået, må alle bestræbelser gå ud på at søge at forene EWG-landene og EFTA-landene. En gang imellem i den offentlige debat herhjemme er det, ligesom man, når man kommenterer mulighederne for, hvornår denne forening kan finde sted, lidt skadefro' siger, at arbejdet ikke her skrider så stærkt frem, og det er, ligesom man stadig hænger lidt i polemikken om, hvorvidt vi har valgt den rigtige vej. Jeg skal som sagt ikke indvende noget imod, at partiet venstre mener, man burde være gået den anden vej, men jeg håber, der er tilslutning fra partiet venstre til, og jeg forstod på det ærede medlem hr. Poul Møller, at der er det fuldt ud fra det konservative folke-

[Statsministeren.]

parti, at vi skal gøre alt for at trække til den side. Det er ikke alene vort land, der skal gøre det; der er kræfter både inden for de syv lande og inden for de seks — det sidste fik vi bekræftet under økonomiminister Erhards besøg her i landet — der søger at få de to områder til at gå op i en enhed.

Det ærede medlem hr. Poul Møller nævnte i denne forbindelse toldspørgsmålet. Det ærede medlem udtrykte sin glæde over den omvendelse, som efter det ærede medlems mening havde fundet sted i det radikale parti og i retsforbundet. Det ærede medlem var glad for, at man nu søgte løsningen ad den vej, som man fra konservativ side havde arbejdet for siden 1932. Det var, ligesom det ærede medlem her fandt udløsning for noget, det ærede medlem har gået og drømt om siden barndommen. (*Poul Møller: Netop!*). Det ærede medlem kan nu ikke være helt sikker på, at fordi noget er rigtigt i 1959, har det også været rigtigt i 1932. Men det ærede medlem burde være særlig glad, for var der blevet dannet en regering med partiet venstre, havde der formentlig ikke været mulighed for den løsning, som det ærede medlem nu er så glad for, for partiet venstre har jo slet ikke villet være med til denne fremgangsmåde, ville ikke være med til den toldlov, vi har fået, og ville bare liberalisere uden at give dansk industri den støtte i overgangstiden, som vi også fra vor side har fundet nødvendig. Men jeg forstår, at denne taknemlighed har det ærede medlem; den kommer ikke så stærkt til udtryk, men den er alligevel i det ærede medlems sind.

I øvrigt, nu vi taler om told og protektionisme og liberalisme, vil jeg gerne give udtryk for, at det er jo mærkeligt, hvorledes man er tilhænger af liberalisme — det ser vi daglig også i de internationale forhandlinger — så længe det drejer sig om industrivarer, medens der, så snart det kommer på tale at liberalisere handelen med landbrugs-

varer, ikke er nær så stor tilslutning hertil. Det gælder både vore drøftelser inden for det nordiske økonomiske samarbejde og vore drøftelser, dengang man prøvede på at få et stort frihandelsområde. Det gælder den måde, hvorpå man søger at udforme handelen med landbrugsvarer inden for de seks, og det gælder også inden for de syv. Fra dansk side må vi sige — og jeg tror, vi skal gøre det så tit, vi har lejlighed dertil, jeg vil derfor også gøre det i dag — at er det så åbenbart, at en liberalisering af handelen med industrivarer er til fordel for de nationer, som deltager i denne liberalisering, ja, så må det da også tale for, at det var en fordel at liberalisere handelen med landbrugsvarer. I det hele taget føler jeg trang til at sige, at akkurat de samme argumenter må kunne gøres gældende over for de restriktioner, som man prøver at pålægge skibsfarten og luftfarten. Det er uforståeligt for os herhjemme, at det skal være så gunstigt med liberalisering, når det er industrivarer, der er tale om, men så snart, det drejer sig om landbrugsvarer, om skibsfarten eller luftfarten, har man ikke helt øjnene åbne for fordelene ved liberalisering.

Jeg skal så vende mig imod nogle af de argumenter, der blev fremført omkring vor økonomiske situation. Jeg tror, det var det ærede medlem hr. Poul Møller, der fandt anledning til at sige, at vi — og det var ikke blot landet som helhed, det var også regeringen — ikke alene havde haft medvind, vi havde også haft „medstorm“. Det ærede medlem hr. Poul Møller citerede her et foredrag, der dagen før, det må altså have været i forgårs, blev holdt af professor Hoffmeyer, der både er professor i økonomi og nationalbankens rådgiver. Nu ved jeg ikke, hvorfor det ærede medlem standsede sit citat med dette udtryk; jeg kan se, at det ærede medlem smiler, han har nok set, hvad professor Hoffmeyer i øvrigt har sagt, og det ærede medlem skulle måske have lov til selv at sige det her fra talerstolen; men for det tilfælde, at det ærede medlem ikke skulle kunne huske det, når han kom-

[Statsministeren.]

mer op på talerstolen igen, vil jeg referere, at professor Hoffmeyer også udtalte, at han var enig med regeringen i dens finanspolitik! Det havde måske været næsten lige så væsentligt at få givet udtryk for dette her fra talerstolen. Jeg er ikke sikker på, at jeg ville have husket det, hvis ikke det ærede medlem netop havde talt om „medstorm“, men jeg takker det ærede medlem for, at han henledte min opmærksomhed på den tale.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen var inde på samme tankegang, at det simpelt hen var en international højkonjunktur, der var skyld i, at det var gået så godt her i landet, og det var næsten lige meget, hvilket felt der var tale om, om det var valutaen, produktionen, beskæftigelsen, eller hvad det drejede sig om, så var det en international højkonjunktur, der bevirkede, at vi havde gode tider her i landet, og derfor var det ganske urimeligt at forelægge dette spørgsmål for vælgerne.

Da vi derimod lidt senere kom frem til det, som det ærede medlem med et lidt stærkt udtryk kaldte byggeriets sammenbrud, dette, at det havde været nødvendigt med et igang sættelsesstop, og at aktiviteten havde været noget for høj, hvilket havde medført uroligheder på arbejdsmarkedet, så blev regeringen naglet til ansvaret. Så snart der var noget at kritisere ved den økonomiske situation, så var det regeringen, der havde ansvaret for det hele. Jeg må måske have lov til at minde det ærede medlem om, hvad den regering, som jeg er medlem af, blev udsat for af kritik før 1957, både fra partiet venstre og fra det konservative folkeparti, vedrørende de økonomiske tilstande, som vel også før 1957 havde en vis sammenhæng med forholdene i udlandet. Dengang var der imidlertid ikke tale om, at forholdene i udlandet havde spillet nogen som helst rolle for den økonomiske udvikling herhjemme. Nej, da var det den regering, der sad dengang, der havde ført en dårlig økonomisk politik.

Jeg hører til dem, der mener, at der ikke er megen idé i på den måde at trække noget op som sort og hvidt, i gode tider at sige, at det er erhvervslivet, og i dårlige tider, hvor der er noget at kritisere, at det er regeringen, der har ansvaret. Naturligvis

er der en sammenhæng imellem den påvirkning, vi modtager fra udlandet, og den økonomiske politik, vi fører. Det skulle da være underligt andet.

Jeg vil dog have lov til at fremhæve, at selv om der er højkonjunkturer i udlandet, og selv om vi har haft et godt bytteforhold, og det har jeg i hvert tilfælde i de taler, jeg har holdt, aldrig lagt skjul på, har vi også formået at omsætte det gode bytteforhold ikke alene i væsentlige økonomiske fremskridt, men også i opbygning af betydelige reserver med henblik på fremtiden.

Jeg har nok set beregninger af, hvad forbedringen af bytteforholdet skulle have betydet for os, jeg tror, der er nævnt tal på 1 200, 1 400 og 1 500 mill. kr. om året. Heroverfor har man sagt: men valutareserven er jo ikke steget i forhold dertil. Valutareserven er steget noget mere, den er steget med mere end et års værdi af det bedre bytteforhold. Endvidere har der været nedgang i gælden til udlandet, særlig til de internationale institutioner, og varelagrene er forøget, og hertil kommer yderligere, og det er vel det afgørende også med henblik på fremtiden, at der er foretaget større investeringer og større opsparring end nogen sinde, og det vil sige, at vi ikke alene har haft økonomisk fremgang i de tre år, der er gået, ikke alene en forbrugsstigning, som befolkningen har fået del i — ganske vist ikke altid i et ligeligt forhold — men derudover er der opbygget et rygstød med henblik på fremtiden, og det er ikke alene de udenlandske konjunkturer, der har bevirket dette.

Når nu oppositionen har lidt vanskeligt ved at se, hvilken indsats regeringen har gjort i dette økonomiske udviklingsforløb, kunne vi vende problemet om for at få det yderligere belyst og spørge: hvilken økonomisk politik har oppositionspartierne stillet forslag om i disse tre år, der bedre ville have passet sammen med det, der er kommet til os fra udlandet? Hvilke forslag havde oppositionen i juni 1957 efter majvalget, hvor trekantregeringen blev dannet, og hvilken økonomisk politik har den formuleret fra dengang op til i dag? Det kunne der godt siges lidt om; lad mig prøve at gøre det.

Det vanskeligste er at vise, hvilken økonomisk politik oppositionen havde i 1957.

[Statsministeren.]

Da var den jo meget optaget af at kritisere de forholdsregler, som regeringen gennemførte. Jeg tror nok, at nogle af de ærede ordførere skulle prøve at læse, hvad der blev sagt dengang — jeg skal såmænd ikke citere det nu, jeg vil overlade til de ærede medlemmer at læse det i stille stunder — hvad man sagde om virkningen af regeringens økonomiske politik, og så samtidig tænke på, hvad man selv havde at foreslå. Det var i øvrigt ikke noget med liberalisering, så vidt man kunne få det frem dengang — det var jo særlig det ærede medlem hr. Axel Kristensen, der var oppositionens økonomiske ordfører — det var noget med deponeringsordninger, det var noget med at hindre importen i at komme ind i landet, det var noget med at stramme meget stærkt på den pengepolitiske side. Jeg tror nok, at hvis man vil se på resultaterne af det, der er blevet gennemført, og så prøver at tænke på, hvad der ville være sket, hvis det, som man foreslog fra de konservatives og venstres side, var blevet gennemført, så kan regeringen stå sig ved sammenligningen.

Jeg skal imidlertid ikke gøre så meget ud af det historiske; jeg vil hellere holde mig til det nutidige. Hvad har oppositionen egentlig gjort i retning af konstruktiv indsats her i tinget siden dengang for at opnå andre økonomiske resultater, og herved må forstås bedre økonomiske resultater end dem, der er opnået? Ja, så vidt jeg kan se, er det eneste, man egentlig har at fæste sig ved, det, der efterhånden er kommet til at hedde fællesudtalelsen eller VK-planen fra oktober måned 1959. Det var dengang man foreslog skatten nedsat med 800 mill. kr. Der var ganske vist også tale om nogle besparelser, men dem skal jeg lade ligge nu og vende tilbage til dem senere. De ærede ordførere for oppositionen var i øvrigt ikke så meget inde på disse besparelser i deres indlæg; det var, som om man syntes, at skatteplanen egnede sig bedre til valget, det med besparelserne kunne godt vente til efter valget, men jeg håber da, at man kan få opfrisket nogle af besparelsesforslagene i løbet af debatten, enten i dag eller i morgen.

Det, man foreslog dengang, var altså at nedsætte skatten med et beløb på op

imod 800 mill. kr. Jeg skal erkende, at man desuden ville spare noget, men skal vi sige, at nettoresultatet var blevet en forringelse af statsbudgettet med 500-600 mill. kr.; det er det sandsynligste. Hvor havde vi så været i dag, et år efter? Hvad var der sket i løbet af det år, hvis man havde fulgt det, man foreslog fra venstres og de konservatives side? Ja, statsfinansielt var der ganske simpelt sket det, at det overskud på 400-500 mill. kr., som man nu har, ikke havde været til stede. Men det er jo ikke det afgørende. Det afgørende er, hvad der ville være sket i økonomisk henseende, og her er det, jeg gerne vil have lov til at stille et spørgsmål til det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Det er et spørgsmål, som jeg synes vi skal uddybe og få klarhed over.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde i sin tale: det er her værd et øjeblik at fæste opmærksomheden ved den førte skatte- og overbudgetteringspolitik; den har jo nemlig ikke hindret efterspørgselspresset i at stige. Hvad mener det ærede medlem med denne sætning? Mener han, at overbudgetteringen burde have været større, for så er der jo mening i det. Eller mener han, at man skulle have haft et mindre overskud, og at dette så ville have bidraget til, at efterspørgselspresset var blevet mindre i årets løb? Det er da egentlig ganske afgørende at få dette spørgsmål belyst. Hvis det ærede medlem hr. Erik Eriksen har den opfattelse, at når overskuddet på statsbudgettet falder, så bliver efterspørgselspresset mindre her i samfundet, tror jeg i hvert fald, at han står ene med dette synspunkt blandt dem, der har indsigt i økonomi.

Jeg er nok klar over, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen, som jo har mange strenge at spille på, også selv har været opmærksom på, at dette argument måske ikke var så stærkt, og derfor er det udbygget med yderligere argumenter i retning af, at havde man nedsat skatterne, så ville der ikke have været så stærkt pres på lønningerne, og herigennem skulle der heller ikke være opstået så stærk en inflations-tendens, som det ærede medlem mener der er. Det ærede medlem forbandt dette med den uro, der har været på arbejdsmarkedet, men slår man tilbage og ser, hvilken skattenedsættelse man havde foreslået fra

[Statsministeren.]

venstres og de konservatives side for ufaglærte arbejdere, drejer det sig jo kun om 2-3 kr. om ugen. Mener det ærede medlem virkelig, at det skulle have haft nogen som helst indflydelse på lønudviklingen her i sommer? Det er ret afgørende at få denne væsentlige økonomiske uoverensstemmelse drøftet, for det er ganske klart, at har man den opfattelse, som talen kunne tyde på, at jo mindre overskuddet er, jo mindre vil efterspørgselspresset også blive, så kunne man jo gå endnu længere ad den vej, og det er øjensynlig også det, man gør ved det forslag til folketingsbeslutning, man fremsatte i går. Jeg kan i hvert fald sige så meget, at når man spørger regeringen, om vi har gjort nogen økonomisk indsats, gjort noget for at holde økonomien stabil, så kan vi, selv om man ikke vil indrømme, at vi har gjort noget positivt — det forstår jeg vi kan være ganske uenige om — i hvert fald svare, at vi har gjort det, at vi har hindret partierne venstre og de konservative i at gøre de økonomiske tilstande herhjemme uholdbare i det år, der er gået.

Nu foreslår man i år, at man skal give en skattenedsættelse på samme beløb som foreslået sidste år, men man har ganske roligt indregnet den skattenedsættelse på 250 mill. kr., som blev givet her i foråret, og det må jo betyde, at man foreslår, at den skattenedsættelse, som er indeholdt i forslaget til folketingsbeslutning, er af samme størrelse som sidste år ud over den skattenedsættelse, der allerede er givet. Det er her, jeg ønsker at stille det spørgsmål, om man da, efter det økonomiske forløb siden sidste oktober frem til i dag, mener, at der er sket sådanne ændringer i vort samfunds økonomi, at det er mere begrundet i dag at give en sådan skattenedsættelse, end det var dengang, eller om det skyldes det forestående valg, at man interesserer sig så meget for skattespørgsmål.

Jeg skal herefter vende mig til de forslag til folketingsbeslutning, som blev fremsat i går eftermiddags. Som jeg allerede har sagt, har der ikke været megen tid til at se på dem, men de ligner i nogen grad de forslag, oppositionen fremsatte sidste år. Jeg vil først nævne, som det også fremgår af regeringens åbningstale, at vi mener, der er god brug for en skattereform. Vi mener,

ligesom det ærede medlem hr. Poul Møller så stærkt gav udtryk for her, og jeg hørte på det med stor glæde, at der på en lang række punkter er grund til at øge folks lyst til at gøre en indsats, give et yderligere incitament til at tjene penge. Man skal ikke komme og sige, at det er en mening, vi har fået efter at have hørt ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Poul Møller, i går, for jeg kan henvise til de taler, jeg har holdt ved fremsættelse af skattereformforslag her i tinget. Det har hver gang været et af mine væsentligste argumenter, at beskatningen af merindtægt, af hustruindtægt og af ekstraintægter er for stor, men jeg synes, det er et stort fremskridt, at nu også de konservative — og jeg forstår også partiet venstre — så stærkt går ind herfor.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen mente, at i åbningstalen havde regeringen, hvis jeg igen må have lov til at referere, på forskellige områder fundet det taktisk heldigt ved denne lejlighed at placere sig i en vis nærhed af oppositionens forslag. Det, det her drejer sig om, er, så vidt jeg forstår, åbningstalens omtale af den kommunale ejendomsbeskatning, særlig ejendomsbeskatningen på landet til amts- og sognekommuner. Hvorfor skal nu dette, at også regeringen ønsker at løse dette problem, betegnes som, at vi har fundet det taktisk heldigt ved denne lejlighed at placere os? Det er, som om vi bare havde taget dette standpunkt op til et valg. Hvorfra har det ærede medlem den tankegang, at man tager specielle standpunkter op til et valg?

Jeg har studeret forslaget til folketingsbeslutning, det forslag, der handler om indkomstskatten, og dér ser jeg til min store forundring og derefter til min store glæde, hvorledes man nu ønsker at hjælpe familier med børn. Der har altid været diskussion mellem på den ene side os i denne side af salen og på den anden side de konservative og særlig venstre om, hvorvidt det skulle ske ved hjælp af børnetilskud eller børnefradrag.

Jeg er i mange år energisk gået ind for børnetilskud, og den ærede ordfører hr. Erik Eriksen er gang på gang stået op og har sagt: nej, det skal være børnefradrag, og jeg har søgt at påpege, at børnefradrag er mest til gavn for de store indtægter, de får størst rabat derved, hvorimod børne-

[Statsministeren.]

tilskud er til ens gavn for alle med børn. Hvad ser man da i det forslag, der er fremsat? Nu går de konservative og venstre ind for børnetilskud og siger, at de børnefradrag, vi har, skal ophæves. Må jeg spørge: er det en taktisk heldig placering her op til valget? Eller er det et standpunkt, man vil fastholde efter valget? (Erik Eriksen: Mon ikke?). Jeg håber meget, det er et standpunkt, man vil fastholde efter valget, for derigennem har vi fået tilslutning til et meget væsentligt synspunkt, som vi fra socialdemokratisk og også fra radikal side har fremhævet i mange, mange år. Jeg tror, det var den nuværende højtærede finansminister, der fra først af har påvist forskellen mellem børnetilskud og børnefradrag. Vi er altså nået et betydeligt skridt i retning af at få løst dette problem. Ikke alene er vi enige om at løse dette: at give hjælp til familier med børn ad beskatningens vej, men vi er også nået derhen, at vi kan gå samme tekniske vej. Nu mangler der bare, hvor meget man skal give i børnetilskud; det kan vi jo altid drøfte. Jeg har en fornemmelse af, at i forhold til, hvad vi yder på en lang række områder, skulle vi måske yde noget mere, end der er foreslået, også af oppositionen. (Erik Eriksen: Er det valget?). Nej, det er af hensyn til børnene.

Jeg ser, at man endvidere foreslår eller opretholder forslaget om det såkaldte splitlingsystem for derigennem at søge sambeskatningsspørgsmålet løst, men jeg ser også, at man er blevet opmærksom på, at man måske ikke kan løse sambeskatningsspørgsmålet alene ved splitting. Derfor foreslår man, at man også skal bibeholde hustrufradraget. Det vil sige, at man søger at løse sambeskatningsproblemet ad 2 veje. Jeg siger tak, fordi de konservative og venstre nu vil være med til at løse sambeskatningsproblemet. Jeg synes, det er udmærket. Jeg tror dog, vi skal diskutere, hvordan det teknisk skal gøres. Jeg tror stadig, at en ren proportional beskatning er den bedste løsning — jeg kan sige for socialdemokratiets vedkommende — en proportional beskatning i forbindelse med skat ved kilden, så simpelt hen hver ægtefælle, når de får udbetalt deres løn, når de arbejder ude, får betalt skatten; så har de altså betalt skatten hver for sig. Det, der for mig er

det afgørende, er imidlertid at påpege, at også med hensyn til løsningen af sambeskatningsspørgsmålet er vi nået så langt, at vi i fællesskab mener, det bør løses. Vi er ikke helt enige om, hvilken vej man skal gå.

Man kan altså, når man gennemgår det forslag til folketingsbeslutning, der er fremsat vedrørende indkomstbeskatningen, påpege, at oppositionen på en lang række punkter har taget hensyn til den kritik, der blev fremført, dengang forslaget blev fremsat for et års tid siden. Jeg taler ikke om kritikken med hensyn til den økonomiske politik, men om kritikken med hensyn til den rent tekniske indretning af vort skattesystem. Det viser, hvilken betydning det har haft at fremsætte denne kritik, det viser det positive ved den, det viser, at vi er nået et skridt videre i retning af at få løst disse spørgsmål, også løst her i salen med stor tilslutning.

Derimod må det siges, at det spørgsmål, som går under betegnelsen besparelser, gør oppositionen ikke så meget ud af nu som for et år siden. For et år siden foreslog man en besparelse på 400 mill. kr., i år foreslår man en besparelse på 300 mill. kr. Jeg går ud fra, at det er den foreslåede besparelse inden for byggeriet på 100 mill. kr., der, som det dengang blev fremført, allerede var sparet, der er trukket ud. Ganske vist siger man, at man egentlig mener, at man godt kunne nedsætte skatterne med 679 mill. kr., men til trods herfor anser forslagsstillerne det for rigtigt, at der i forbindelse med gennemførelse af en skattereform foretages væsentlige reduktioner af de offentlige udgifter. Jeg takker for den principielle udtalelse. Der henvises i den forbindelse til de i folketingsåret 1959-60 fremsatte forslag, ifølge hvilke summen af besparelser og udgiftsreduktioner skulle andrage ca. 300 mill. kr. Det er jo ikke mange kommentarer. Mon det alligevel ikke ville være oplysende, om vi her under debatten kunne høre lidt mere om, hvilke besparelser det drejer sig om? For mig står det således, at da vi gennemgik de foreslåede besparelser for et års tid siden, havde man meget svært ved at nå op på 300 mill. kr. Derfor var det rart at høre, om man fastholder præcis de samme forslag, eller om man har andre forslag at sætte frem for vælgerne.

I øvrigt må jeg sige, at når man tænker

[Statsministeren.]

på, at det, det drejer sig om, er en nedsættelse af skatteudskrivningen med 600-700 mill. kr., svarende til vel 2 pct. af nationalindkomsten, var det forbavsende at høre om de økonomiske virkninger, som det ærede medlem hr. Poul Møller mente sådanne nedsættelser ville medføre. Jeg har den opfattelse, at en lang række af de såvel fra regeringens som fra oppositionens side foreslåede ændringer i vort skattesystem kan have de virkninger eller nogle af de virkninger, som det ærede medlem pegede på. Men at man ved at foretage en skattnedsættelse på 600-700 mill. kr. skulle opnå de virkninger, det er ganske usandsynligt, og særlig er det usandsynligt på baggrund af, hvad der virkelig er sket herhjemme i de år, der er gået, for det er jo, som vi flere gange har været inde på, ikke sådan, at folk ikke har haft lyst til at bestille noget, det er jo ikke sådan, at produktionen ikke er steget, og at indkomsterne ikke er steget, tværtimod; og her ligger vel den afgørende forskel på den økonomiske politik, som regeringen går ind for — og som det ærede medlem hr. Erik Eriksen kaldte en fordelings- og reguleringspolitik, men som i virkeligheden sigter på det produktive, på at sætte produktionen i vejret — og den politik, som venstre og de konservative nu går ind for, og som jo i ordets egentligste forstand er en fordelings- og reguleringspolitik: gennem nogle ændringer på udgiftssiderne og på indtægtssiderne i statsbudgettet vil man fordele omkring med beløbene, og så tror man, det har en afgørende indflydelse på, hvordan tingene økonomisk forløber her i landet.

Har man ikke inden for oppositionen været opmærksom på, at i hvert af de sidste 2-3 år er produktionen og derigennem forbruget steget med mere end det dobbelte af den skattnedsættelse, som man så ihærdigt kæmper for inden for oppositionen? Det, der er det afgørende for befolkningen, er jo, at produktionen stiger, at forbruget kan stige, at investeringen kan stige; derigennem får borgerne mere at råde over, og det har de allerede fået.

Hvad er det nemlig, der er sket herhjemme i de sidste 2-3 år? Ja, det er nævnt, at vi er nået så nær fuld beskæftigelse som nogen sinde. Men det kan jo også siges på

den måde — jeg tror, det var det ærede medlem hr. Per Hækkerup, der var inde på det — at det er hundredtusinder hjem, hvor forsørgeren eller hvor unge har fået arbejde. Arbejdsløshedsprocenten er dalet fra omkring 10 til ned under 5; endnu her i oktober ligger den helt nede på 2.

Det er lykkedes — jeg hørte, det ærede medlem hr. Sønderup undrede sig over det i går — ikke alene at få den høje beskæftigelse, men også at beskæftige netop de store årgange, som man var så bekymret for ikke at kunne få beskæftiget. Det er lykkedes at sætte produktionen i vejret, ikke alene i takt med stigningen i beskæftigelsen, men langt stærkere. Hvorfor? Fordi produktiviteten er steget meget stærkt, produktiviteten er vel steget med omkring 10-12 pct., medens det samlede nationalprodukt, den samlede indkomst, den samlede varemængde er steget en snes procent.

Jeg synes særlig, der er grund til at gøre opmærksom på den meget stærke produktionsstigning inden for industrien. På godt 2 år er produktionen sat op med over 20 pct., en virkelig dygtig indsats af industrien som helhed, både af lederne og af dem, der er beskæftiget inden for industrien, og en indsats, der jo nok betyder, at man ikke blot har haft arbejdsuroligheder og har gået og drevet rundt på arbejdspladserne, men at man virkelig har bestilt noget inden for dansk industri i disse år.

Samtidig har vi, som jeg allerede har nævnt — jeg synes godt, det kan gentages — fået et valutarisk rygstød, som vi aldrig har haft før, og fået en sådan prisudvikling, at engrospristallet nærmest har været svagt faldende og detailpristallet ikke er steget nær så stærkt som i tidligere perioder. Endelig er der jo det ved at have overskud på statsfinanserne — jeg tror, det var det ærede medlem hr. A. C. Normann, der var inde på det — at det også konsoliderer til gavn for fremtiden. Statsgælden er faldet, væsentlige udgiftsposter — det ærede medlem hr. A. C. Normann var inde på det — til renter er gået ned, udgiften til arbejdsløshedskasserne er faldet, altså en væsentlig konsolidering.

Hvad bund er der så i påstanden om, at når vi har konsolideret og fået større overskud på statsfinanserne, vil det større

[Statsministeren.]

overskud, som det ærede medlem hr. Poul Møller siger, trække udgifterne med sig? Det kan jo ikke være rigtigt; når overskuddet faktisk er blevet større og større, så er udgifterne i hvert fald steget betydelig mindre end indtægterne. Der har ikke været ført den løsslupne finanspolitik på udgiftsområdet, som man så ofte er tilbøjelig til at ville fremhæve fra venstres og fra konservativ side.

Men naturligvis, man kan sige — det ærede medlem hr. Erik Eriksen var inde på det — det er meget godt, at det er gået, som det er, vi har gode økonomiske tider, men hvordan fremover? Det ærede medlem spurgte: hvad med den internationale konjunktur, den kan jo vende? Også den ærede kommunistiske ordfører var inde på samme tankegang; der lå ligesom et ønske heri; jeg håber dog ikke, det er tilfældet.

Må jeg hertil svare: ifølge den tankegang, som er fremført her fra oppositionens side, skulle det være sådan, at når der er gode ydre økonomiske forhold, går det godt her i landet, og når der er dårlige økonomiske forhold i udlandet, skal det automatisk gå dårligt. Det kan dog ikke være rigtigt. Det må dog være muligt også her i landet at føre en økonomisk politik som den, der er ført i disse 3 år, hvor man opsamler et rygstød, noget at stå imod med, så man bedre kan tage det, hvis der skulle komme en nedgangskonjunktur. Vi mener fra regeringens side, at vi vil gøre alt for ikke automatisk igen at få en så stor arbejdsløshed, som vi har haft før. Den valutareserve, som er skabt, er ganske vist i forhold til andre landes valutareserver ikke så stor; men i forhold til, hvad vi nogen sinde tidligere har haft, er det en meget stor valutareserve. Lad os imidlertid gå ind på argumentet om, at den ikke er så stor; kan der så være nogen idé i i en tid, hvor vi har gode ydre økonomiske forhold, at øge efterspørgslen efter varer, at bruge af valutareserven, således at vi ikke har den den dag, den økonomiske konjunktur vender? Hvis man fra oppositionens side vil hævde, at det heller ikke er det, man foreslår, så vil jeg sige, at det er det, der ville blive virkningen af det, hvis man havde gennemført det, oppositionen foreslår.

Dernæst er det givet, at vi med henblik på den nærmeste fremtid fra regeringens side vil fastholde den finanspolitik, vi har ført. Der er givet udtryk for ved åbnings-talen, at dette ikke uden videre behøver at udelukke skattelettelser, men det må ske i takt med den økonomiske udvikling. Det er den økonomiske udvikling, der er vor vejviser, når vi fører finanspolitik, det er ikke bogholderiet ovre i finansministeriet.

Yderligere er det naturligvis væsentligt — det tror jeg vi kan være enige om fra begge sider her i salen — at gøre, hvad vi kan, for at vort omkostningsniveau ikke stiger stærkere end andre landes. Så vidt jeg kan skønne ved en sammenligning, har det ikke hidtil været tilfældet. Jeg håber, ja, jeg kan sige, at jeg ved også, at når vi skal til forhandling om nye overenskomster, har man dette meget væsentlige for øje, omkostningsniveauet og dets betydning for, at vi fortsat, og netop når vi går ind i markedsplanerne, er i stand til at konkurrere. Jeg vil dog gøre opmærksom på, at hvis vi her fra lovgivningsmagtens side optræder økonomisk uansvarligt, hvis vi her fra lovgivningsmagtens side begynder at ville svække vor finanspolitik, har vi næppe nogen ret til at sige til arbejdsmarkedets parter, at nu skal de passe på. Det, der er vor opgave, når vi skal træffe bestemmelse med hensyn til finans- og pengepolitikken, er at gøre vort til at holde den fulde beskæftigelse, passe på, den ikke går over gevind, og så kan vi sige til arbejdsmarkedets parter: dér, hvor I er placeret, må I gøre jeres til, at denne politik kan fortsætte.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde i slutningen af sin tale, at for ham var det ikke afgørende, om den liberale vej, der var peget på, blev betrådt lidt før eller lidt senere. Hvis der er tale om den meget stærke skattnedsættelse, håber jeg, det bliver lidt senere; det tror jeg vil både vort lands økonomi bedst.

Må jeg så til slut gøre et par enkelte bemærkninger om forholdene på længere sigt. Jeg vil også her gerne tage mit udgangspunkt i det ærede medlem hr. Erik Eriksens bemærkninger om forholdet mellem stat og borgere. Der faldt jo her en udtalelse, der nærmest kan fortolkes derhen, at den ærede ordfører mente, at staten

[Statsministeren.]

var borgernes fjende, bl. a. ved at den opkrævede så mange skatter. Og den ærede ordfører holdt sig jo i så henseende ikke tilbage, det blev således nævnt, at nu var det samlede skattetryk oppe på $33\frac{1}{3}$ pct. Det ligger, så vidt jeg ved, mellem 28 og 29, men lad os nu ikke skændes så meget om det. Den ærede ordfører mente altså, at staten tog mere og mere fra borgerne, og derved var borgernes frie rådighed over udbyttet af deres arbejde blevet formindsket. Jeg tror nok, at hvis den ærede ordfører fastholder denne udtalelse, kan man sige, at her ligger forskellen, den stærke forskel, mellem oppositionen og regeringen.

Jeg må for det første have lov til at påpege, at danske borgere har aldrig haft så meget til fri rådighed som i de sidste 2-3 år, det kan læses ud af alle tal... (*Erik Eriksen*: Ikke alle!). Jeg ved ikke, om det ærede medlem kan finde ét, nu kan vi jo høre. Jeg skal ikke trætte tinget med at nævne tal, men næsten lige meget på hvilket forbrugsområde man betragter, er forbruget jo steget stærkt, og dette er ganske tydeligt resultatet af, at man har haft mere til rådighed, end man har haft før. Så er der det, om staten har taget en større andel, og det er vel det, det ærede medlem fæster sig ved. Men går vi bagom og ser på, hvad denne større andel er anvendt til — og vi skal dog grave et spadestik dybere, end det ærede medlem gjorde i sin tale — når vi vel til, at praktisk taget alt, hvad der opkræves i skat her i landet, går ud igen til borgerne. Og at man fra oppositionens side er opmærksom herpå, viser jo bl. a. den tilslutning, vi nu har fået til forbedring af alders- og invalidepensionerne. Hvert beløb, der gives ud til alders- og invalidepensioner, skal jo opkræves i skat, men hvert af disse beløb går også ud og giver en bedre tilværelse til en alders- eller invalidepensionist.

Dertil kommer — og det er her, jeg kommer ind på fremtiden — en lang række opgaver, hvor man også fra oppositionen mange gange har peget på, at der må gøres mere. Det gælder hele uddannelsesområdet, som er nærmere omtalt i åbningstalen, og med hensyn til hvilket vi efterhånden får mere og mere tilslutning også fra partierne

til højre her i salen. Det gælder hele trafikområdet, hvor der er et stadigt pres på, for at vi skal lave broer.

Det var vist det ærede medlem hr. Niels Andersen, der var inde på problemet og talte om projektering; jeg troede, det var Lille-Bæltsbroen, men det var altså Store-Bæltsbroen, der var tale om. Det gælder en ny Lille-Bæltsbro eller rettere en overbygning på den bestående, det gælder Øresundsbroen, det gælder nye motorveje, og det gælder havneanlæg. Må jeg spørge: er det ikke altid staten, man beder om at lave disse ting? Og tror det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at det er muligt at lave disse ting uden at dække udgifterne? Man kan naturligvis låne pengene, men så bliver det dyrere for skatteyderne. Vi er heldigvis kommet ind på en finanspolitik, hvor vi betaler den slags over skatterne, og det er det billigste for skatteyderne i det lange løb.

Endelig — og den bemærkning vil jeg gerne gøre til slut — er der talt meget om, at der er blevet bedre tider her i landet, og det er der også. Men der er mange i vort land, der ikke automatisk får del i de bedre tider. Der sidder sikkert også mange rundt om i hjemmene, der ikke rigtig kan forstå, at vi herinde i folketinget drøfter, hvem der er årsagen til, at det er gået så godt. De sidder sikkert og spørger sig selv: har vi fået del heri? Baggrunden for den politik, der også er ført fra regeringens side i disse 3 år, er, at det ikke alene drejer sig om øget velstand, men også om øget velfærd, således at også de befolkningsgrupper, som ikke automatisk får del i velstandsstigningen, igennem lovgivningsmagten, som den ærede ordfører hr. Per Hækkerup var inde på, får del i disse forbedringer.

Man kan naturligvis have forskelligt syn på, hvorfor den periode, de 3 partier nu har samarbejdet i, var så bemærkelsesværdig en regeringsperiode, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen var inde på, og det ærede medlem sagde det jo på en måde, som om det var så givet, at nu sluttede denne bemærkelsesværdige regeringsperiode. Det, der vel egentlig er det bemærkelsesværdige, er, at man har formået at samarbejde om disse ting, at man ikke har været så optaget af — som jeg har den

[Statsministeren.]

fornemmelse at man mere og mere er det fra de to konservative partier ovre i den anden side af salen — at beskytte en bestemt kreds af borgere, og derigennem kommer man ind på problemstillingen: borgeren over for staten.

Vi prøver inden for regeringen, måske ikke altid med de bedste resultater, men vi prøver dog at sørge for, at det, der går igennem staten, også kommer ud til gavn for alle borgerne.

Udenrigsministeren (*Krag*): Det har været mig magtpåliggende ved først givne lejlighed efter min deltagelse i De Forenede Nationers generalforsamling her i tinget at give en redegørelse for mine indtryk af, hvad der er sket under den hidtil forløbne del af denne i formel henseende ordinære generalforsamling, men i alle andre henseender ganske ekstraordinære generalforsamling.

Jeg er glad for, at jeg får lejlighed til at aflægge denne beretning nu i dag. Jeg er lige kommet hjem fra FN i morges, og beretningen kan altså vanskeligt være friskere.

De Forenede Nationers 15. generalforsamling var på forhånd imødeset med betydelig spænding og måske også med nogen forventning. Denne generalforsamling faldt på et tidspunkt, hvor forholdet imellem øst og vest var nede på et lavpunkt efter det sammenbrudte topmøde i Paris i maj med de efterfølgende begivenheder, herunder afbrydelsen af nedrustningsforhandlingerne i Genève.

Hertil kom, at den 15. generalforsamling i De Forenede Nationer fik sin ganske særlige karakter derved, at en lang række statschefer og regeringschefer havde givet møde. Det gjorde, at denne FN-samling blev enestående i De Forenede Nationers historie og vel også på en måde en enestående begivenhed i den nyere tids historie. Jeg vil tro, man skal helt tilbage til Versailleskonferencen eller til Wienerkongressen for at finde en lignende repræsentativ

forsamling af de ledende magters ledende statsmænd.

Deltagelsen af disse mange fremtrædende personligheder i verdenspolitikken i debatten bidrog næppe meget til nogen afspænding. Tværtimod oplevede man, at De Forenede Nationers generaldebat fik en yderst dramatisk karakter og blev isprængt episoder, der havde en høj dramatisk karakter, og som ikke bidrog til at forhøje FN's anseelse som parlamentarisk organ.

Jeg tror dog ikke, man skal vurdere FN-samlingens forløb udelukkende ud fra denne ydre, mere eller mindre bevidst iscenesatte dramatik. Jeg tror, man skal være klar over, at der samtidig med de stormfulde møder har fundet mindre stormfulde, men mere nyttige drøftelser sted bag kulisserne, og jeg tænker især på de samtaler, ministerpræsident Khrustjev og den britiske premierminister, Macmillan, har haft. De to statsministre har haft en forskellig fortolkning af deres samtaler, men gennem de rapporter, der er kommet frem, får man dog indtryk af, at meget peger hen i retning af et forsøg på et nyt topmøde engang til foråret. Når man vælger foråret, har det vel mange grunde, men bl. a. den, at en ny amerikansk præsident vil være valgt og vil være i funktion.

Et andet karakteristisk træk ved den forløbne samling i De Forenede Nationer var de mange nye medlemmer. Der blev indvalgt i alt 17 lande, hvoraf de 16 var afrikanske og 1 europæisk, nemlig Cypren. Medlemstallet i De Forenede Nationer er dermed steget til 99, og det vil sige, at der nu er omtrent dobbelt så mange medlemmer i De Forenede Nationer, som da verdensorganisationen i sin tid blev oprettet. Alle rede dette er jo en ganske betydelig stigning, men jeg tror nok, man skal gøre sig klart, at antallet af De Forenede Nationers medlemmer ikke har kulmineret endnu. Jeg tør ikke give noget sikkert overslag over, hvor mange medlemmer De Forenede Nationer efterhånden vil få, men jeg har hørt indsigtfulde personer anslå, at man måske

[Udenrigsministeren.]

kom helt op i nærheden af 120 eller 125 medlemmer i FN.

De mange nye indmeldelser i år bragte naturligvis De Forenede Nationer et skridt nærmere gennemførelsen af det princip, vi i Danmark anser for det rigtige, det såkaldte universalitetsprincip, et fint ord, der dækker over den realitet, at man gerne ser, at alle verdens regeringer, der faktisk har magten i deres lande, er med i De Forenede Nationer for dermed at give De Forenede Nationer en politisk og moralsk støtte til at løse sine opgaver i fredens interesse.

Det lykkedes ikke i år at få Den kinesiske Folkerepublik optaget som medlem i De Forenede Nationer, men man så en udvikling i stemmetallene, som man vel kan formode vil gå videre, sådan at det næppe er drastisk at antage, at der må være en chance for Kinas optagelse til næste år.

Indvalget af 16 nye afrikanske stater har naturligvis betydet en mærkbar styrkelse af den afro-asiatiske gruppe i De Forenede Nationer. Det betyder, at hele den gruppe af lande, herunder også Indien, Ghana, Indonesien, der betragter sig selv som uafhængige lande, som neutralistiske lande, har fået deres stilling styrket.

Det var ganske klart under forhandlingernes forløb, at denne såkaldte treblok i verden ønskede at manifestere sin styrke, at gøre sine synspunkter gældende og at forøge sin indflydelse. Man kan beklage, at det første forsøg, disse neutralistiske eller uforpligtede lande gjorde, brød sammen. Jeg tænker på det forslag, som Indien, Indonesien, Ghana, Den Forenede Arabiske Republik og Jugoslavien i fællesskab fremsatte, og som opfordrede til kontakt mellem lederne af de to stærkeste magter i henholdsvis øst og vest. Forslaget led som sagt nederlag ved afstemningen. Dette skyldtes, at man fra amerikansk og britisk side ikke mente at kunne stemme for det, idet man ikke anså det for realistisk politik, ikke anså det for noget ønskværdigt på indeværende tidspunkt at forsøge at presse et møde igennem mellem Eisenhower, USAs afgående præsident, og Khrustjev.

Under debatten fremkom der fra indisk side — fra Nehru — en fortolkning af resolutionsforslaget, hvoraf det fremgik, at man ikke tænkte på et sådant personligt møde

mellem disse to statsmænd, men blot tænkte sig en kontakt i bredere politisk forstand. Men alligevel blev forslaget forkastet. Jeg synes — som jeg allerede har antydnet — at der er noget beklageligt i det; hvis de to mægtigste lande i verden ikke er på talefod, kan verdenssituationen jo meget hurtigt blive ganske uholdbar.

Des mere tilfredsstillende er det, at plenarforsamlingen ved generaldebattens afslutning enstemmigt kunne vedtage et resolutionsforslag, der var fremsat af den samme gruppe af neutralistiske lande — et forslag, som i almindelige vendinger opfordrede alle lande til at undgå handlinger, der kunne øge den internationale spænding, og til at samarbejde med henblik på at gøre De Forenede Nationer til et endnu mere effektivt instrument til sikring af freden og fremme af økonomisk og social udvikling for alle folkeslag.

Trods resolutionens meget generelle formulering tror jeg, at den har en betydelig værdi, ikke mindst fordi den med eftertryk peger på pagtens principper og nødvendigheden af at styrke verdensorganisationen. Gennem dette initiativ fik de neutrale lande placeret sig i en betydningsfuld position, og de fik vist, hvilken rolle de kan komme til at spille i De Forenede Nationers arbejde, og hvilken rolle de ønsker at spille for fred og afspænding.

Det er værd at bemærke, at disse midterlande, disse uforpligtede lande, der hverken tilhører den vestlige verden eller den kommunistiske blok, aldeles ikke var Sovjetunionen følgagtige i den politik, som især hr. Khrustjev fremførte for generalforsamlingen. Disse lande viste gang på gang uafhængighed, og i ikke få betydelige sager fulgte de i deres stemmeafgivning vestmagterne; det gjaldt bl. a. deres stillingtagen til det, der foregår i Congo.

Nedrustningsspørgsmålet måtte selvsagt stå i forgrunden som det mest betydningsfulde problem på generalforsamlingens dagsorden. Det var helt klart, at efter topmødesammenbruddet i Paris og efter sammenbruddet af nedrustningsforhandlingerne i Genève var der brug for et nyt initiativ, og at dette nye initiativ måtte komme fra FN.

Noget af det første, der skete på dette område, var et forslag fra Sovjetunionens

[Udenrigsministeren.]

side, som gik ud på, at man skulle genoprette den timagtsgruppe, der med 5 deltagere fra den vestlige del af verden og 5 deltagere fra den kommunistiske del af verden forhandlede om nedrustning i Genève, men sådan, at denne gruppe blev udvidet med yderligere 5 lande, nemlig Indien, Indonesien, Ghana, Mexiko og Den Forenede Arabiske Republik.

Der blev ikke fra andre landes side taget nogen endelig stilling til Sovjetunionens forslag, men jeg skulle tro, at en vis udvidelse af nedrustningskomiteen i Genève, sådan at et neutralt element bliver indført i denne komité, næppe vil støde på virkelig alvorlig modstand. I mit eget indlæg i generaldebatten pegede jeg på, at et sådant neutralt element ville kunne give nedrustningsforhandlingerne ny fremdrift, og dette synspunkt blev senere støttet af bl. a. Canada og Norge.

Jeg havde endvidere lejlighed til i mit indlæg for generalforsamlingen at pege på, at man måske i nedrustningsforhandlingerne kunne anvende specialister og teknikere på en mere frugtbar måde, end det hidtil er sket. Det, man her kan anføre, er, at der endnu er liv i den del af nedrustningsforhandlingerne i Genève, der drejer sig om forbud mod prøvesprængninger af atomvåben, brintvåben og andre kernevåben. Når det er lykkedes i disse forhandlinger — ikke at komme til ende med dem, men dog at komme et ret langt stykke frem, skyldes det vel nok, at man til indledning af politiserede forhandlingerne og lod atomeksperter fra såvel sovjetverdenen som den vestlige verden forhandle det spørgsmål, om det overhovedet var muligt at kontrollere et forbud mod prøveekspllosioner af kernevåben, og disse videnskabsmænd og teknikere fra begge de to modstående grupper i verden, der har atomvåben, nåede frem til det resultat, at det — i hvert fald til en vis, betydelig grad — er muligt at kontrollere, at et sådant forbud overholdes.

Dette videnskabelige forarbejde har i høj grad lettet og befrugtet de efterfølgende forhandlinger, sådan at man til trods for de mange mørke skyer, der hviler over verdenssituationen, stadig kan nære håb om, at disse forhandlinger om et stop for

kernevåbenekspllosioner og prøvesprængninger kan føre til noget.

Ud fra denne erfaring fremførte jeg for De Forenede Nationers generalforsamling det forslag, at man også bragte teknikere, specialister og videnskabsmænd ind i de generelle afrustningsforhandlinger. Når disse generelle afrustningsforhandlinger, der med ganske kortvarige afbrydelser har stået på i næsten alle årene siden De Forenede Nationers oprettelse, endnu ikke har ført til noget, så skyldes det vel en frygt hos begge parter for, at en nedrustningsplan kan medføre en forskydning i magtbalancen til ugunst for den ene af parterne. Det vil man ikke risikere, og derfor har hidtil ingen selv nok så omhyggeligt udformet afrustningsplan kunnet føres frem til reel enighed og gennemførelse. Det, der var min tanke, var, at man i en ny nedrustningskomité, og gerne med deltagelse fra neutrale magter, samlede sig om at stille en specialistgruppe, en gruppe videnskabsmænd og teknikere, den opgave at påvise, hvorledes en given nedrustningsplan, hvilken man så måtte vælge, kan gennemføres uden at medføre forskydning i magtbalancen. Det er min tanke, at hvis man kan påvise, at en sådan gennemførelse er mulig, vil der over de generelle nedrustningsforhandlinger komme en lignende frugtbarhed, som man synes at kunne mærke på det område, jeg nævnte før, nemlig i forhandlingerne om forbud mod prøveekspllosioner af kernevåben.

Jeg havde den glæde, at disse danske tanker blev taget op af den engelske premierminister, Macmillan, og at man fra britisk side senere har udformet noget i denne retning i et konkret forslag, der nu er fremført i den pågældende politiske komité i De Forenede Nationer.

Jeg vil også gerne have lov til at referere her for det høje ting, hvorledes jeg i min tale i De Forenede Nationer tog tanken op om en inspektionsordning. Tanken om en inspektionsordning er på ingen måde nogen ny tanke i de internationale forhandlinger om nedrustning og sikkerhed mod overraskelsesangreb. Det er en tanke, der ofte har været fremført; jeg pegede imidlertid i mit indlæg på, at man godt kunne gennemføre international inspektion uden samtidig at gennemføre nedrustningsforanstaltninger. Naturligvis ønsker vi alle nedrustningen

[Udenrigsministeren.]

fremmet mest muligt og hurtigst muligt, men jeg synes, det var berettiget sideløbende med de andre tanker at pege på, at inspektion, international kontrol med våben, har en værdi i sig selv. Hvis man virkelig på visse udvalgte områder i verden kunne enes om, at disse områder regelmæssigt skulle besøges af et internationalt inspektionshold, som med alle til rådighed stående videnskabelige instrumenter skulle holde rede på, hvilke våben der fandtes i dette område, ville man herved indvinde erfaringer, der kunne fortælle verden og regeringerne noget om, hvor effektive kontrolforanstaltninger overhovedet er. Jeg vil endda gå det skridt videre og sige, at selve gennemførelsen af et internationalt inspektionshold, selve det at holde en sådan international inspektion i arbejde, er dog udtryk for en vis tillid, som kunne virke befrugtende, således at nye opgaver kunne blive taget op. For at disse tanker ikke skulle stå som nye, almindelige ideer, der ville hænge frit svævende i luften, gjorde vi fra den danske regerings side i fuld overensstemmelse med partierne i det udenrigspolitiske nævn dette, at vi formulerede det som et konkret tilbud, idet vi gav udtryk for, at vi var villige til at overveje at stille Grønland til rådighed som led i en sådan gensidig geografisk og strategisk afbalanceret inspektionsordning. Disse fine ord betyder, at hvis den vestlige verden stiller Grønland og måske andre områder til rådighed for international våbeninspektion, så skal man fra sovjetisk side stille områder af tilsvarende geografisk og strategisk vigtighed til rådighed. Jeg tør ikke sige, om det danske forslag får nogen indflydelse på forhandlingernes gang, men jeg bemærkede, at den britiske premierminister omtalte dette danske tilbud i sin tale som led i en kæde af udtalelser, der bekræftede den vestlige verdens villighed til at indgå på realistiske nedrustningsforhandlinger. Nu føres nedrustningsforhandlingerne videre i det pågældende arbejdsudvalg i De Forenede Nationer. Jeg tror ikke på, at man under denne generalforsamling når frem til nogen konkrete resultater. Jeg vil tvivle på, om man overhovedet kan komme ind i praktiske forhandlinger, før De Forenede Stater har valgt deres nye præsident. Derimod skulle man meget gerne, inden

generalforsamlingen slutter, være nået frem til en aftale om en ny nedrustningskomité sammensætning og om, hvilke retningslinjer denne nedrustningskomité kan arbejde efter. Hvorvidt nogle af de tanker, jeg har givet udtryk for fra dansk side, kan bruges, vil vise sig, inden generalforsamlingen slutter.

Det er under denne debat blevet nævnt, at De Forenede Nationer befinder sig i en krise. Jeg tror i og for sig, det er rigtigt, selv om jeg tror, det er meget svært at vurdere, hvor alvorlig, hvor dybtgående denne krise er. Årsagen til krisen er vel først og fremmest denne sommers, jeg har vel lov at sige tragiske begivenheder i Congo. Der er givet udtryk for, at meget af den kritik, der er blevet rettet mod De Forenede Nationers virksomhed i Congo og mod generalsekretær Dag Hammarskjölds handlinger i Congo skyder over målet. Jeg vil mene, at Dag Hammarskjöld har handlet upartisk, at han har handlet i overensstemmelse med De Forenede Nationers grundprincipper, og at han ikke har handlet mod nogen stormagtsgruppens interesser; disse har ikke været det ledende for ham; han har handlet ud fra det congolesiske folks interesser. Hvorvidt det nu lykkes at finde en løsning på Congo-problemet, ved jeg ikke; jeg tror, man har den fornemmelse, at det tidspunkt nærmer sig, da et Congos parlament burde indkaldes og under et møde, der måske skal afholdes under De Forenede Nationers kontrol, bør vælge den regering og den administration, det lidende Congo trænger til.

Angrebene på generalsekretæren har medført visse forslag om ændringer af generalsekretærembedet. Fra sovjetrussisk side har man foreslået, at generalsekretærembedet blev nedlagt og erstattet med et tremandsdirektorium, repræsenterende øst, vest og de neutrale. Dette forslag fik ikke tilslutning. Efter min vurdering burde det heller ikke have tilslutning, idet det formentlig ville virke i retning af at svække De Forenede Nationer, og jeg tror, at alle, der ønsker at handle i fredens interesse og i udviklingslandenes interesse, må ønske sig alt andet end en svækkelse af verdensorganisationen, tværtimod må ønske sig en styrkelse af den. Men det er klart, at man kan sagligt behandle saglige forslag. Det afgørende er, at De Forenede Nationer til enhver tid har et stærkt og handlekraftigt udøvende organ.

[Udenrigsministeren.]

Det er selve betingelsen for, at De Forenede Nationer kan leve og virke.

Man har også drøftet spørgsmålet, om man skulle flytte De Forenede Nationer. Jeg synes egentlig, at man kunne komme denne tanke i møde ikke ved en besværlig og kostbar forflyttelse af De Forenede Nationers sekretariat, men ved at afholde FN's møder, plenarforsamlinger, i forskellige hovedstæder. Det kan i hvert fald kun være et økonomisk problem at afholde et års FN-forsamling i Moskva, Leningrad, New Delhi, Genève eller Wien. En sådan tanke skulle efter min opfattelse ikke møde nogen modstand fra dansk side.

Det er givet, at De Forenede Nationers struktur behøver reform og tilpasning. Det siger sig selv, at en FN-grundlov, der er skrevet på et tidspunkt, hvor medlemsantallet var det halve af det nuværende, og hvor medlemmernes sammensætning og indbyrdes styrkeforhold var et helt andet end det nuværende, vil ikke være tilstrækkelig duelig i det lange løb; og hvad der især er iøjnefaldende, er vel den stærke underrepræsentation af Afrika og Asien i De Forenede Nationers ledende organer.

I mit indlæg i FN stillede jeg det forslag, at man søgte at udvide medlemsantallet i sikkerhedsrådet og i ECOSOC, eventuelt også i andre organer, og at man sammensatte medlemsantallet således, at man sikrede en ligelig repræsentation af alle regionale grupper. Man kunne tænke sig rent eksempelvis den ordning, at hver gang 10 medlemmer kunne enes om en repræsentant f. eks. til sikkerhedsrådet, var han valgt, d. v. s. at man med 100 medlemmer i De Forenede Nationer skulle have 10 medlemmer i sikkerhedsrådet; man ville ved en sådan valgordning sikre sig større retfærdighed i repræsentationen, end man har i øjeblikket. Det eksempel, jeg nævner her, er naturligvis kun en illustration, det behøver ikke at være netop på den måde; men at disse forhold tages op til alvorlig overvejelse, synes jeg er påkrævet. Det kræver naturligvis en ændring af FN's pagt, og her har hidtil Sovjetunionen stillet sig modvilligt ud fra det synspunkt, at man ikke ville medvirke til nogen ændring af FN's pagt, før Kina var blevet optaget som medlem. Man må håbe, at dette problem vil løse sig, inden alt for mange samlinger er

gået, og jeg håber, det vil løse sig måske allerede i den kommende samling.

Den højtærede statsminister har allerede i sit indlæg omtalt hjælpen til udviklingslandene. Jeg skal kun gøre nogle ganske få supplerende bemærkninger.

Jeg vil for det første sige, at jeg synes, Congoudviklingen i denne sommer har vist os, at økonomisk hjælp og teknisk bistand ikke er tilstrækkeligt; det er afgørende, at der i disse lande, der nu fra at have været koloniområder går over til at være frie, selvstyrende lande, findes et tilstrækkeligt stort antal kvinder og mænd, der har en uddannelse, der kvalificerer dem til at regere og administrere deres eget land. Derfor tror jeg, at hjælp til undervisningsmæssige formål får voksende betydning, og jeg er meget tilfreds med de bemærkninger, det ærede medlem hr. Poul Møller gjorde herom.

Som den højtærede statsminister nævnte det, er der givet tilbud om øget dansk bidrag til Technical Assistance og til Special Fonds, og det er endvidere regeringens hensigt, som det også er sagt over for De Forenede Nationers generalforsamling, at søge de bevilgende myndigheder om et passende bidrag til FN's fond for Congo.

Jeg tror endelig, man i spørgsmålet om udviklingslandene skal være opmærksom på et tredje sæt af problemer, som statsministeren også strejfede, nemlig den høje grad af protektionisme, der præger en række landes handelspolitik, en protektionisme, som netop rammer råvarer og landbrugsvarer og dermed ofte netop vil ramme udviklingslandene. Vi fra dansk side har en ganske særlig interesse i netop i disse spørgsmål at stille os solidarisk med udviklingslandene for en mere liberal handelspolitik. At det også gælder områder som luftfart og skibsfart, vil jeg gerne understrege, på samme måde som statsministeren gjorde det. Det vil sikkert være det høje ting bekendt, at under Hans Majestæt Kongens rejse i USA har jeg haft lejlighed til at nævne disse problemer på rette sted i regeringshovedstaden i De Forenede Stater.

Jeg tror, det endnu er for tidligt at drage nogen politisk konklusion vedrørende slutresultatet af denne dramatiske FN-samling. Jeg vil undlade at forsøge at give en sådan vurdering. Endnu har vi halvdelen af samlingen tilbage, og det egentlige arbejde i komitéerne er først begyndt nu.

[Udenrigsministeren.]

Derimod vil jeg gerne til slut på denne del af mine bemærkninger sige nogle ord om kongens besøg ved FN. Dette besøg såvel som kongens tale for De Forenede Nationers generalforsamling er vel egentlig noget nyt i det konstitutionelle kongedømmes historie. Jeg ved i hvert fald ikke af, at nogen dansk konge tidligere på tilsvarende vis har holdt en politisk tale på et tilsvarende internationalt sted. Besøget i FN forløb på en overordentlig smuk og værdig måde. Den danske konge blev modtaget med et meget stærkt bifald af forsamlingen. Den tale, kongen holdt, koncentrede sig om nedrustningen og om hjælpen til udviklingslandene. Jeg skal ikke her referere den tale, der i sig selv virkede overordentlig stærkt. Efter at kongen havde holdt talen, blev han hyldet af De Forenede Nationer på en overordentlig varm og hjertelig måde. Jeg synes, denne hyldest var bemærkelsesværdig, fordi den fandt sted for et forum, der ikke er uvant med at have statsoverhoveder på besøg. Det er klart, at den hyldest, det bifald, der indtraf, i allerhøjeste grad havde adresse til den danske konge personlig og til Danmark, men jeg tror at have lov til at fortolke det videre. Det var også verdensforsamlingens bifald til eller anerkendelse af alle små eller mindre lande, der i dette centrale, vigtige, internationale arbejde bidrager med et sagligt arbejde i en konstruktiv ånd.

Jeg skal slutte af med nogle ganske få bemærkninger om markedsplanerne. Der er ingen grund til her at gå ind i en ny fremstilling af problemstillingen. Problemstillingen omkring de europæiske markedsplaner vil være det høje ting særdeles velkendt, og den højtærede statsminister har lige i sin tale draget en række centrale synspunkter frem. Derimod vil jeg gerne sige et par ord om den aftale, vi netop har forlænget med Den tyske Forbundsrepublik. Vi ved alle, at det i forbindelse med markedsplanerne, som også statsministeren gjorde opmærksom på, især har været landbrugets afsætning, der har bekymret os. Ved Danmarks tilslutning til de syv landes frihandelsområde opnåede vi en ikke uvæsentlig sikring af vort landbrugs afsætning til vort største marked, nemlig det engelske marked, og opnåede samtidig værdifulde

fremskridt i forhold til markederne i Sverige og Schweiz. Tilbage stod stadig bekymringen for, hvorledes det skulle gå med den danske afsætning af landbrugsprodukter sydpå, først og fremmest til Tyskland, der er vort næststørste marked og et stærkt voksende marked. Det lykkedes os at få en aftale i stand, der først gjaldt for 2 år. Senere blev den udvidet, og det er denne aftale, der nu gennem undertegnelsen af en protokol er blevet forlænget til at gælde indtil 1. januar 1966. Den sikkerhed, der herigennem er opnået især for den betydelige danske landbrugseksport til Tyskland, giver os frist, så der nu er bedre tid til i samarbejde med de syv og i samarbejde med de seks at finde en varig løsning på de europæiske landbrugsproblemer inden for det samlede markedsbillede. Jeg vil ikke fremstille det, som om samtlige problemer nu er løst. Det er de ikke, men for dansk landbrug må denne aftale med Tyskland være af en ganske betydelig værdi. Jeg bemærkede, at det ærede medlem hr. Poul Møller hilste denne forlængelse af den dansk-tyske landbrugsaftale velkommen, men at han beklagede, at han ikke tidligere havde modtaget underretning om, hvad der her var i gære. Jeg beklager, at jeg ikke har været i stand til at holde møde i nævnet om denne sag, idet jeg har været bortrejst, men jeg kan oplyse, at nævnet vil blive indkaldt en af de første dage i den kommende uge, og at der vil blive givet så mange oplysninger, som det overhovedet er muligt at give.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard):

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen har været så venlig at rette nogle ord til mig. Det hænder jo en gang imellem. Må jeg i den anledning først bestemt afvise det ærede medlems urimelige påstand om, at jeg skulle være ansvarlig for, at byggeriet har taget et så stærkt opsving herhjemme, at det i dele af landet overstiger den tilstedeværende kapacitet. Jeg har i tinget den 16. marts i år givet en redegørelse i alle enkeltheder for denne sags forløb. Det ærede medlem ved herfra, at så snart det blev åbenbart, at det private boligbyggeri og erhvervsbyggeri tog et opsving langt ud over, hvad nogen her i landet havde tænkt sig muligheden af, greb regeringens økonomiudvalg ind og bremsede såvel det offent-

[Økonomiministeren.]

lige byggeri og forretningsbyggeriet som det støttede boligbyggeri, og da det alligevel truede med overbeskæftigelse i visse byer, fulgte økonomiudvalget og boligministeriet ministeriets arbejdskraftudvalgs indstilling om midlertidig at bremse igangsætningen af nyt byggeri. Jeg minder i denne forbindelse om, at i arbejdskraftudvalget er alle dele af erhvervslivet repræsenteret. Det ærede medlem og hans parti kritiserede dette, men i dag forstår vel nok enhver, at hvis man mod arbejdskraftudvalget havde fulgt det ærede medlem, ville der i dag have hersket fuldstændigt kaos inden for det storkøbenhavnske byggeområde.

Det ærede medlem gik i sin tale i øvrigt adskillige år tilbage og citerede forskellige forstandige udtalelser, jeg da havde fremsat. Jeg vil gerne kvittere for opmærksomheden. Må jeg sige, at jeg i denne forbindelse lagde mærke til, at det ærede medlem begyndte sine udtalelser med at kalde de sidste 3½ års politiske styre for den mærkeligste regeringsperiode, der er set, og jeg må sige, at jeg erkender, at der er ingen her i landet, der har grund til at være så forundret over denne periode som det ærede medlem. Man vil i særlig grad forstå det, når man tænker på den utvivlsomt meget store tale, det ærede medlem holdt i Viborg et par måneder efter denne regerings dannelse, og jeg forstår, at det ærede medlem er interesseret i gamle udtalelser. Det ærede medlem karakteriserede dengang regeringen på følgende måde: den vil ødelægge den private opsparing, arbejdsløsheden vil øges, produktionen vil gå ned i eksport erhvervene, og investeringerne vil mindskes. Som følge af alt dette vil der ingen tillid være til regeringen, hverken her i landet eller i udlandet.

Så randt jo månederne, og det gik på alle punkter lige modsat det ærede medlems forudsigelser, og valutareserverne steg. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen besteg da frimodigt Skamlingsbanken i 1958 og sagde, at han tvivlede på yderligere valutafremgang. Men valutareserverne fortsatte deres stigning med mellem 800 og 900 mill. kr. i den følgende tid.

Nogen tid efter ymtede det ærede medlem så, at det var formentlig, fordi vi

brugte af vore varelagre. Men også varelagrene voksede. På denne måde nåede vi helt hen til 1959. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde da ildevarslende — jeg tror, det var i Hillerød —: vent nu et års tid og se virkningerne af den politik, der føres. Nu er der gået 1½ år siden, og nu forstår jeg fuldt ud, at det ærede medlem i går følte trang til at sige, at det er dog den mærkeligste regeringsperiode, man har set.

Må jeg nu alligevel i forbindelse hermed meget alvorligt sige til det ærede medlem, at jeg vil bede det ærede medlem forstå, at det, der i disse 3½ år under det radikale venstres deltagelse i regeringen og under det ærede medlems undren er bygget op, det vil vi ikke have ødelagt af overbudspolitik og hasarderede skatteeksperimenter.

Jeg lagde dernæst mærke til, at det ærede medlem udtalte henvendt til det radikale venstre, at når det radikale venstre sagde, at partiet stod frit, d. v. s. ville bevare sin handlefrihed efter valget, måtte man være bløjet for at tro derpå. Det samme sagde det ærede medlem også til det radikale venstre forud for valget i 1957. Det var, sagde det ærede medlem dengang, bluff, når man sagde, partiet ville stå frit efter valget. Efter valget, sagde det ærede medlem, vil det radikale venstre foretrække en socialdemokratisk regering. Men hvad skete? Ja, der er visse ting, det ærede medlem gerne vil glemme, men her springer vi ikke over noget. Hvad var det, der skete? Jo, efter valget henstillede det radikale venstre, at der under hensyn til den alvorlige krisesituation dannedes en samlingsregering. Det ærede medlem afviste det hånligt. Under hensyn til at venstre havde vundet hele 3 mandater, medens socialdemokraterne var gået 4 mandater tilbage, foreslog vi dernæst det ærede medlem at danne en ren venstre regering. Det var ud fra den tanke, at hvis en sådan regering ville optræde som en virkelig centrumsregering, ville den have mulighed for at bøje meningerne mod hinanden, hvad der jo i den økonomiske situation i høj grad var brug for. Det ærede medlem afviste også dette forslag hånligt.

Nu minder jeg ikke om dette for at rippe op i det åbne sår, det ærede medlem går rundt med ved tanken om, hvad han dengang forspildte, men jeg siger det for

[Økonomiministeren.]

én gang for alle at have lejlighed til at ombringe den myte, at det radikale venstre ikke skulle stå frit, når det over for offentligheden har erklæret, at sådan er stillingen. Når vi så ser hen til det kommende valg, betyder vor tilsvarende erklæring nu, at det radikale venstre står ubundet af aftaler eller overenskomster. Når valget er ovre, har vi vor fulde handlefrihed. Det er forskellen mellem vor og det ærede medlems stilling. Det ærede medlem ved jo meget vel, at en af de ting, der nager den mest demokratiske del af venstre, er, at venstre efter den intime alliance med de konservative ikke har sin handlefrihed i behold med hensyn til kommende regeringsdannelser.

Jeg lagde endelig mærke til, at det ærede medlem brugte den gamle, jeg må vel nok sige frase fra vælgermødernes overdrev, at det radikale venstre havde været trofast støtteparti for socialdemokraterne gennem 30 år. Se, det ærede medlem forvansker her den politiske historie. Jeg kunne give mange eksempler derpå, men jeg skal nøjes med et enkelt.

Husker det ærede medlem en sommerdag her i salen i 1953, da socialdemokratiet efter vedtagelsen af den nye grundlov stillede mistillidsvotum til det ærede medlem forinden folkeafstemningen om grundloven? Har det ærede medlem helt glemt, at det radikale venstre værgede ikke blot det ærede medlem, men også sikringen af grundloven med sine stemmer? (*Afbrydelse*: Ja, ikke sandt!). Ja, akkurat, jeg ved, hvad det ærede medlem vil sige; jeg kender jo det ærede medlem ud og ind. Det er ikke altid lige morsomt — men det er en sag for sig. Det ærede medlem kan sige, det var af hensyn til sikringen af grundloven. Ganske rigtigt, det var for at sikre grundloven. Da det ærede medlem her øvede sin sidste demokratiske handling, var vi rede med vor støtte; men jeg har i tide sagt til det ærede medlem, at vi ikke lader os indrangere som garanter for en konservativ-venstre politik.

Det ærede medlem holdt dernæst den sædvanlige tale om den snigende socialisering, men som sædvanlig nævnte det ærede medlem ikke eksempler derpå. Det ærede medlem og hans parti taler jo både i tide og utide om liberalisme og liberalisering,

men hvornår øvede det ærede medlems parti handling i den henseende? I 3 år sad det ærede medlems regering uden at gennemføre nogen liberalisering, skønt det radikale venstre gav det ærede medlem tilsagn om at støtte ethvert forslag om liberalisering, der blev foreslået af regeringen.

Jeg stiller heroverfor den nu forløbne 3½ års regeringsperiode, som det ærede medlem jo vel nok vil have grund til at undre sig over også på dette område. Hvad er der sket i de 3½ år? Siden regeringens tiltræden er statens finansiering af byggeriet gennem direkte statslån praktisk talt afviklet; en huslejelo er gennemført, som afvikler restriktionerne, efterhånden som bolig mangelen ophører.

I de sidste 2 år er liberaliseringen af vor udenrigshandel øget gradvis, og nu er den endelige afvikling af hovedparten af restriktionerne praktisk talt gennemført.

Den nuværende regering har for det private erhvervsliv gennemført afskrivningsregler, der har været en løftestang for den skete stigning i samtlige erhvervs private investeringer. For vor produktion og eksport er der i disse år gennemført betydelige skattelettelser til fremme af opsparingen og den private kapitaldannelse, og gennem erhvervsfond og eksportkreditter underbygges det frie erhvervsliv uden nogen som helst statsindblanding.

I kraft af hele denne udvikling er der i dag i det danske samfund større økonomisk dispositionsfrihed, end der har været i de sidste 30 år.

Jeg håber, at jeg på fyldestgørende måde nu har besvaret det ærede medlems bemærkninger til mig.

Minister Viggo Starcke: Op gennem årene har jeg mødt mange mennesker. Jeg har også mødt mange politikere. Jeg har talt ved over 2 000 møder; men ét privilegium har været mig nægtet: at møde det ærede medlem hr. Erik Eriksen på et politisk møde. Jeg har spurgt de retsstatsfolk, som jeg har kunnet overkomme at spørge, om de har haft nogen lejlighed til at møde det ærede medlem hr. Erik Eriksen på noget møde, men ingen af dem kan erindre en sådan begivenhed. Jeg har spurgt andre uden for retsforbundet inden for ministe-

[Minister Viggo Starcke.]

riet, men der er ingen, der mener nogen sinde at have haft lejlighed til at komme det ærede medlem på nært hold, endsigse på skudvidde.

Når det ærede medlem hr. Erik Eriksen taler her inde i denne sal, udtrykker han sig med den charme, som er ham medfødt, men han afholder sig fra nogle af de ærerørige og provokerende udtalelser, som han ynder at fremsætte, når han ikke kan stå for skud. Jeg ved ikke rigtig, hvad det ærede medlem er bange for. Hvad er det, der gør ham rædselsslagen? Hvad er det, der gør, at han aldrig tør komme ud i det fri? Er det mon det, at de små fejltagelser, som jo er menneskelige, er særlig hyppige i det ærede medlems taler, og at han nødig vil have, de skal blive fremhævet?

Der er således en ting, som går igen og går igen i det ærede medlems taler ude i landet, og det er det, at han fremstiller den nuværende regering som en socialdemokratisk regering. Der er jo det rigtige deri, at socialdemokratiet er deltager i denne regering, at det oven i købet er det største parti, og at det har den statsministerielle ledelse og den udenrigsministerielle ledelse, men det ærede medlem har jo åbenbart opdaget, at der er 2 andre regeringspartier, og at det er en trekantregering. Hvorfor bruger det ærede medlem så nøjagtig en unøjagtig fremstilling, som han inderst inde godt ved er unøjagtig, og er han bange for, at han skal blive grebet i denne unøjagtighed, siden han ikke tør møde andre?

Det ærede medlem fremstiller den politik, regeringen har ført, som en socialistisk politik. Inden for en trepartiregering, hvor socialdemokraterne er med og er det største parti, er det jo en ganske naturlig ting, at der også tages hensyn til de specielle ønsker, som socialdemokraterne har; men jeg vil gerne bede det ærede medlem hr. Erik Eriksen om at give en oversigt over, hvilke socialistiske foranstaltninger der

egentlig er foretaget under denne regering. Den behøver kun at være ganske kort, men vi vil gerne have et eksempel.

Er det f. eks. liberaliseringen af boliglovene, det ærede medlem opfatter som socialistisk? Er det overgangen fra statsfinansiering til privatfinansiering af boligbyggeriet, det ærede medlem opfatter som socialistisk? Er det overgangen fra statsinitiativ til privat initiativ på dette område, det ærede medlem er modstander af? Eller hvad er det? Og hvordan er det med handelspolitikken? Er der i dette halve århundrede gennemført så store fremskridt inden for handelens liberalisering, inden for handelens frigørelse som i de sidste år under denne regering? Er det det, det ærede medlem forstår ved socialisme?

Se, af den højtærede statsministers trontale. . . (Afbrydelse: Åbningstale!) . . . Jeg synes nu, trontale er sådan et smukt ord, og jeg vil gerne rekapitulere et lille stykke. Den højtærede statsminister sagde:

„I det forløbne folketingsår er der gennemført en omfattende og betydningsfuld økonomisk lovgivning. Der er her særlig grund til at fremhæve, at med afviklingen af importreguleringen og moderniseringen af toldlovgivningen er den epoke i landets handelspolitik afsluttet, som begyndte i 1932 under den store krise. Vareforsyningsdirektoratet ophævedes den 1. april i år, og den sidste rest af importregulering vil efterhånden blive afviklet.

Med folketingets vedtagelse af Danmarks tilslutning til frihandelsområdet er en ny epoke indledt.

Den i foråret gennemførte liberalisering og de toldreduktioner, som gradvis iværksættes som led i Danmarks deltagelse i det europæiske frihandelsområde, vil medvirke til at stabilisere pris- og avance-niveauet.“

Er det det, det ærede medlem forstår ved socialisering? Det er det, vi andre forstår ved liberalisering, og det er det, det ærede medlem stemte imod, dengang sagen var til afgørelse.

[Minister Viggo Starcke.]

Dengang markedsplanerne var til forhandling, den 15. juli i fjor, sagde den ærede ordfører for venstre og den ærede ordfører for det konservative folkeparti ikke et eneste ord om den afvikling af restriktioner, der skulle foregå. Det er derfor mærkværdigt at se, at de to partier stadig går og fabler om noget, som de kalder et liberalt samarbejde, et liberalt alternativ, en liberalistisk politik. Det er jo ikke andet end ord. Da liberaliseringen skulle gennemføres, manglede den venstres støtte. I sidste øjeblik sprang de konservative dog på vognen.

Så kommer endelig liberaliseringen af erhvervsmulighederne, af arbejdspladserne, af landbrugsjorden. Så vidt jeg forstår det ærede medlem, er han i og for sig ikke så interesseret i jordbrug som i jordspekulation. Jordmonopolet er en konservativ og reaktionær foranstaltning, men grundskyld er en liberal foranstaltning og en af de store forudsætninger for erhvervsmulighedernes liberalisering.

Venstre var oprindeligt et liberalt parti, og det var oprindeligt højres diametrale modsætning. Jeg ved ikke, om det ærede medlem kan huske det, men sådan var det nu. I 1901 fandt det store systemskifte sted herhjemme, da venstre kom til magten. Året efter, i november måned, vedtog husmændene deres berømte Køgeresolution, hvori de krævede fuld grundskyld, fuld frihandel og skatterne væk fra bygningerne, fra arbejdet og fra forbruget, og i samme måned, i samme år kom det ærede medlem hr. Erik Eriksens til verden!

Året efter viste de ulykkelige følger sig straks, idet venstre i 1903 afskaffede den gamle grundskyld, som vi havde i hartkornsskatterne. Det var ligesom en vuggegave til det ærede medlem. Men i årene efter 1903 viste venstre meget tydeligt regenerations-symptomer i forsøget på at genopbygge det, der var ødelagt i 1903. Allerede få år efter udtalte venstres daværende minister, Svend Høgsbro, nogle meget beundrende ord om Henry George, og i 1907 fremsatte han et forslag om grundskyld, den såkaldte jernbaneskyld, som blev ophøjet til lov i 1910.

I 1916 gav venstre tilslutning til den delte vurdering af fast ejendom, hvor man vurderede de natur- og samfundsskabte

værdier for sig og de arbejdsskabte værdier for sig, noget, der er en teknisk forudsætning for at komme videre på beskatningen af fast ejendoms område.

I 1919, da man skulle ordne spørgsmålet om len og stamhuse og præstegårdsjord, jord i offentlig eje, blev der den 4. oktober 1919 vedtaget de berømte jordlove, som indførte fuld grundskyld på disse nu ca. 10 000 husmandsbrug, hvor unge landmænd kunne få denne jord vederlagsfrit uden købesum mod forpligtelse til i fremtiden at betale fuld grundskyld efter de periodiske vurderinger. Det var altså så god venstrepolitik i 1919, at det fik venstres tilslutning ved gennemførelsen: Hvorfor er det så en afskyelig politik i 1960?

I 1922 var det et venstreministerium, der gennemførte den første grundskyld til staten. Nu er venstre sammen med de konservative med til at fremsætte et forslag på ejendomsbeskatningens område, som indeholder følgende sætning:

„De på fast ejendom hvilende grund- og bygningskatter til staten ophæves.“

I 1926 stemte venstre for den kommunale grundskyld, i 1933 for grundstigningsskyld. Men så nåede det ærede medlem hr. Erik Eriksen mandsalderen og fik indflydelse på venstres politik, og i dag er venstre under det ærede medlems ledelse blevet højrevendt, det er ikke længere et liberalt parti. (*Sønderup*: Og I er blevet socialistisk vendt!). Hvad sagde det ærede medlem?

Formanden: Jeg beder om, at man ikke afbryder.

Minister Viggo Starcke: Jeg hørte ikke rigtigt, hvad det ærede medlem sagde. (*Sønderup*: I er blevet socialistisk vendt!). Er vi blevet socialistisk vendt? Nu har jeg holdt en tale til det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Ønsker det ærede medlem virkelig, at jeg skal gentage den for ham specielt?

Se, under den nuværende regering er der gennemført love, som måske kan kritiseres, som man måske kan ønske anderledes, men inden for et demokrati er det det, der karakteriserer forhandlingerne, at man når frem til et kompromis, som måske ingen enkelt er helt tilfreds med, men som alle kan acceptere. Vi har set, hvordan der under den nu-

[Minister Viggo Starcke.]

værende regering dog er sket fremskridt, som ikke under nogen anden regering i det sidste halve århundrede.

En anden unøjagtighed, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen gjorde sig skyldig i, var, at han i sin tale i går omtalte retsforbundets valgkamp i 1957, som om den blev ført mod formynderstaten og høje skatter. Det er rigtigt, det førte vi vor valgkamp på, men det ærede medlem fremstillede det alligevel unøjagtigt, for for det første var det ikke det eneste, og for det andet var det ikke det første. Det ærede medlem ved jo inderst inde meget godt, at det, som vi sætter i første række, er en løsning af jordspørgsmålet ved hjælp af den tekniske foranstaltning, som man kalder grundskyld. Dernæst ved det ærede medlem også godt, at det næste spørgsmål, som vi sætter i forgrunden, er en frigørelse af handelen. Hvorfor undlod det ærede medlem at nævne disse to meget, meget vigtige og fundamentale ting? For at give tilhørerne det indtryk, at det eneste, vi havde interesseret os for, var at arbejde mod formynderstaten og de høje skatter.

Hvis vi nu skal tale om socialisering, siger det ærede medlem, så er skatter socialisering, og skatterne er jo steget under den nuværende regering. Atter her har det ærede medlem ret i noget af det, fordi skatterne faktisk er steget. Men hvorfor er de steget? De er steget som følge af stigende udgifter, som igen er følge af love, som det ærede medlem og hans parti har stemt for. Det er jo sådan, at f. eks. det underskud, der var i statskassen, dengang den nuværende regering trådte til, var et finansieringsbehov, som væsentlig skyldtes tilsagnssystemet med statsfinansiering gennem boliglån og gennemførelsen af loven om folkepension, hvor man ikke havde anvist dækning for udgifterne, og dertil er senere kommet udgifterne til forsvaret.

Det ærede medlem ynder desuden at give befolkningen det indtryk, at disse stigende skatter skyldes nye skattelove, strengere skattelove. Det ærede medlem ved jo godt, at på mangfoldige områder har der fundet lempelser sted, sådan som det ærede medlem hr. Niels Andersen påviste det i sin fortrinlige tale i formiddags. Hvis disse ændringer ikke var gennemført, havde skatter-

ne i dag ligget 600—700 millioner højere, og det er endda lavt regnet. Hvorfor stiger skatterne så? Fordi alle hænder er kommet i arbejde, fordi hjulene er kommet i sving, fordi produktionen er vokset som aldrig før, og fordi folkets indtægt derigennem er steget, og folkets forbrug samtidig er steget. Men når indkomsten stiger, bliver den ramt af indkomstskatten, og den bliver ramt efter en progressiv skala. Her har vi den væsentligste forklaring på, at skatterne er steget. Men hvem er det, der har skabt dette system? Var det ikke venstre, der indførte indkomstskatten? Var det ikke venstre, der indførte progressionen på indkomstskatten? Man kan godt kritisere, at skatterne er steget under den nuværende regering, men det ærede medlem hr. Erik Eriksen og hans parti er tilfældigvis nogle af dem, der ikke kan gøre det, for de har hovedparten af ansvaret for det, der er sket.

Endelig taler det ærede medlem om konjunkturerne, uden at man nogen sinde egentlig får en forklaring på, hvad det er for noget. Det er åbenbart noget, der sådan kommer af sig selv, ud af luften. Har folkene og regeringerne ikke nogen som helst indflydelse på de økonomiske forhold? Det ærede medlem gjorde et forsøg på at fremstille det, som om de gode fremskridt, der er sket under denne regering, udelukkende skyldes forhold, der er kommet til os udefra. Det er en illusion, for vendingen i de andre europæiske lande indtrådte først 1-2 år efter, at den indtrådte i Danmark, og i Danmark skete denne vending aldeles omgående med skabelsen og dannelsen og tiltrædelsen af den nye regering.

Jeg har her årsberetningen fra Københavns Handelsbank for 1958, altså den, der kom i fjor; her er der en grafisk fremstilling, som det ærede medlem sikkert, hvis han anstrenger sine øjne, kan se på afstand. Den angiver stigningen i valuta-balancen fra den negative kvarte milliard til den næsten halvanden milliard, som den er i dag. Denne stigning begynder nøjagtigt i maj måned 1957. Ville det dog ikke være et mærkeligt tilfælde, om der ikke skulle være nogen sammenhæng dér. Hvori tror det ærede medlem at forklaringen ligger? Den ligger deri, at de kronenedskæringer, som er gennemført gang på gang, og som det ærede medlem hr. Erik Eriksen og hans

[Minister Viggo Starcke.]

parti har været med til at gennemføre alle sammen, har retsforbundet altid angrebet og er gået imod; forud for valget i 1957 var der kredse, som stod det ærede medlem hr. Erik Eriksen særdeles nær, som igen talte om, at en ny kronenedskæring skulle finde sted. Da den nye regering blev dannet, blev folk klar over, at der ville ikke finde nogen nedskæring af kronen sted; nu kunne det igen betale sig at spare og sætte penge i sparekasserne og bankerne, at hente sine tilgodehavender hjem fra udlandet og vente med at betale, indtil det var nødvendigt. Heri ligger en stor del af forklaringen på den pludselig indtrædende bedring i valutaforholdene. Vi må jo endelig huske, at bytteforholdet i den første tid aldeles ikke var så rosenrødt for Danmark. Smørpriserne lå temmelig elendigt, fragtraterne også.

Til det ærede medlem vil jeg endelig sige, at det er mærkeligt at se den negativisme, som har præget det ærede medlem hr. Erik Eriksen og hans parti i de sidste år. Det er, ligesom alle de fremskridt, der er sket, nærmest har forbitret tilværelsen for ham.

Jeg har taget del i dansk politik, ganske vist ikke herinde. . . . (Afbrydelse: Ikke som minister, nej!) . . . men i 50 år har jeg taget del i politik, og jeg kan huske fra min ungdom og fra 20erne, når man kom ud og talte om jordspørgsmålet og grundskylden, at så morede folk sig og syntes, at det var fuldstændig virkelighedsfjernt. Men i 1957 blev grundskylden den cement, der bandt de 3 nuværende regeringspartier sammen til en ny regering; der er siden sket meget betydelige fremskridt på dette område, og flere vil sandsynligvis følge efter.

Dengang man forlod frihandelen i 1931 og 1932, var retsforbundet det eneste parti, som holdt frihandelens fane højt. Op igennem 30erne, op igennem 40erne og op igennem 50erne angreb vi restriktionspolitikken, toldpolitikken, afspærringspolitikken, planøkonomien. Jeg hørte godt, at det ærede medlem hr. Poul Møller i går sagde, at det havde de konservative også altid gjort; dog var det således, at de havde foretrukket toldbeskyttelse fremfor restriktioner, hvilket svarer til, at man foretrækker indespærring for fængsling

(Afbrydelse: Er det ikke det, I selv har gjort?).

Formanden: Medlemmerne må høre talen i ro!

Minister Viggo Starcke: Den ændring af toldloven, som fandt sted, gav en forhøjelse af nogle af todsatserne. Den gav en nedsettelse af andre todsatser, den betød, at en lang række todsatser blev strøget, den betød en uforandret stilling for andre, og det samlede toldniveau blev uforandret. . . . (Afbrydelse: Det er ikke sandt!) . . . Men dette toldniveau skal i løbet af de kommende 10 år inden for de syv frihandelslande aftrappes ned til ingenting . . . (Afbrydelse: Hvordan udadtil?) . . . Udadtil! Jeg vil ærligt sige, at jeg havde gerne set, at todsatserne blev afviklet udadtil, og det, at retsforbundet gik med til at tage ansvaret for den toldlov, som blev gennemført, skyldes den samlede politiske konstellation og efter vort skøn ikke nogen økonomisk nødvendighed. I hvert fald er det en given ting, at der ikke i dette halve århundrede er sket så store fremskridt på frihandelens område som under den nuværende regering, og det er lidt af en oplevelse, når man har kæmpet i årtier for restriktionernes afvikling, at se denne afvikling komme, at se varedirektoratet blive lukket, at se frihandelens fane blive plantet i fremtidens land.

Under regeringsforhandlingerne i 1957 og i månederne derefter fremkom der jo mange spådomme, ikke blot fra det ærede medlem hr. Erik Eriksen, men fra næsten alle hans meningsfæller og fra hans partnere i det politiske samarbejde, de konservative. Melodien lød sådan, at nu ville bunden gå ud af valutakassen, nu ville skatterne stige, nu ville produktionen gå i stå, nu ville opsparringen høre op, investeringerne ville standse, arbejdsløsheden ville blive kolossal, og ungdommen ville udvandre, og retsforbundet ville som sædvanligt ved næste valg blive udslettet. Ingen af disse spådomme har vist sig at være rigtig. Danmark står i dag med den største produktion, det har haft i sin historie, med den største opsparring, med den største investering, med den største valutabeholdning, med den største import og eksport og med den mindste arbejdsløs-

[Minister Viggo Starcke.]

hed. Det er en god fornemmelse at kunne aflevere land og rige i en bedre tilstand end den, hvori man modtog det.

Ministeren for Grønland (*Lindberg*): Det ærede medlem hr. Rosing kom i sit indlæg ind på en række problemer i det grønlandske opbygningsarbejde, som vist alle, der til daglig arbejder med Grønland, betegner som yderst centrale, og som, hvad der vil være det ærede medlem bekendt, stort set alle vil blive taget op til drøftelse i Grønlandsudvalget af 1960. I det store og hele er jeg enig med det ærede medlem i hans betragtninger og vil kun for så vidt angår et par af spørgsmålene komme med en kommentar.

Det ærede medlem fremsætter den tanke, at man i forbindelse med den rent erhvervs-mæssige udbygning af visse byer skulle koncentrere den almindelige anlægsvirksomhed i disse. Tanken er ikke ny, men hidtil har man ikke ment at kunne gå videre med dette, idet de ønsker, der har foreligget fra alle byer og egne i Grønland, har været af så påtrængende art, at man har ment foreløbig at måtte sørge for en vis grundlæggende udbygning overalt i Grønland. Imidlertid vil jeg ikke bestride, at udviklingen nu er kommet så langt, at man alvorligt må overveje disse tanker. Jeg vil dog mene, at det må være af den største betydning, hvad det grønlandske landsråd siger hertil.

Det ærede medlem fremsætter ønske om, at der stilles yderligere midler til rådighed til ydelse af erhvervsstøttelån i det kommende finansår. I indeværende år er bevillingen, som det ærede medlem selv nævner, forhøjet fra 1½ mill. kr. årlig til 2 mill. kr. årlig. Det er således, som det er ønsket af erhvervsstøtteudvalget. Vi har endnu ikke fra Grønland modtaget oplysning om, hvordan den således udvidede bevilling strækker til, men jeg er klar over vigtigheden for hele det grønlandske erhvervsliv af, at der er sådanne lån til rådighed, således at man kan imødekomme velunderbyggede ansøgninger fra personer, der ved egen indsats og opsparing har vist, at de har viljen og evnen til at gå i gang med større opgaver.

Det ærede medlem nævner endelig i forbindelse med omtalen af bekæmpelsen af kønssygdomme, at der i byerne bør opføres

fritidshjem for ungdommen, således at de kan beskæftiges her. Som det vil være det ærede medlem bekendt, foreligger der allerede for en lang række udsteder og byer planer om opførelse af møde- og forsamlingshuse, til hvis finansiering der er opnået mulighed for at få tilskud og lån fra statskassen. Jeg ville tro, at det behov, der vil kunne dækkes af fritidshjem, i et vist omfang automatisk opfyldes, efterhånden som disse møde- og forsamlingshuse tilvejebringes. I denne forbindelse vil jeg ikke undlade at nævne, at der også på dette område er en snæver kontakt mellem landsrådet og ministeriet, og at der hidtil har været enighed om de retningslinjer, der på dette område bør følges.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og hæve mødet.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 20. oktober, kl. 9 med følgende dagsorden:

- 1) *Fortsettelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.*
- 2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udstedelse af statsforskrivninger til Den internationale Sammenslutning for økonomisk Udvikling.

- 3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension og lov om pension og hjælp til enker m. fl., samt om en særlig ydelse til invalide- og folkepensionister m. fl.

Mødet hævet kl. 17¹⁵.

7. møde.

Torsdag den 20. oktober kl. 9.

Den første sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 127, 206 og 300).

Forhandlingen genoptoges.

Formanden: Det ærede medlem hr. Vagn Bro har ordet for en kort bemærkning.

Vagn Bro: Det ærede medlem hr. Niels Andersen var i går meget utilfreds med, at man ikke ville mødes med ham ude på valgtribunerne, og den højtærede minister uden portefølje var også utilfreds, navnlig over for mit partis ærede formand. Jeg vil dog gerne sige, at i de sidste 3-4 år er i hvert fald jeg trolig mødt op ved 3 af de, om jeg så må sige, større profeters talerstol hjemme i min valgkreds; det gælder den højtærede fiskeriminister, den højtærede minister uden portefølje og det ærede medlem hr. Niels Andersen. Jeg kan i og for sig godt forstå, at mine gruppefæller ikke har villet møde, og jeg tror heller ikke, at jeg vil fortsætte. Den 29. maj 1957 fandtes der nemlig i Kolding Folkeblad en udtalelse af retsforbundets kandidat i Koldingkredsen; der er altså her ikke tale om et referat, men om et underskrevet brev, og jeg vil med formandens tilladelse slutte mit indlæg med at citere denne udtalelse. Det er altså partiets egen kandidat, der siger:

„Som kandidat for retsforbundet gik jeg til valg på følgende: en ren liberalistisk politik — lige langt fra socialisme som konservatisme. En politik vendt mod såvel statens skatteplyndring og statens stadig udvidede formynderskab som mod monopolernes uretmæssige udbytning af det arbejdende folk. En politik, der tog sigte på at overlade mere til borgernes afgørelse og mindre til statens — en tillids erklæring for folket.“

Og så sluttede han med disse ord:

„Hvis nogen vælger i Koldingkredsen og det øvrige Vejle amt ved min medvirken har givet sin stemme till retsforbundet og nu som jeg føler sig snydt og misbrugt, så giver jeg herved min uforbeholdne undskyldning.“

Det var retsforbundets egen repræsentant, der talte; det var ikke os fra oppositionen, der karakteriserede partiets handling efter valget, og det er dog lige godt det, som er det afgørende

(Kort bemærkning).

Niels Andersen: Jeg vil gerne sige tak til det ærede medlem hr. Vagn Bro, fordi jeg har haft lejlighed til at møde ham ude på valpladserne, om jeg må bruge det udtryk. Hvis det ærede medlem hr. Vagn Bro vil være ærlig, vil han sikkert erkende, at det møde, vi havde sammen, var et godt møde, hvor meningene blev brudt, et møde som vælgerne kunne være tilfreds med, fordi det foregik på den måde, de ønsker, det skal foregå: at man frit optræder over for hinanden, lader meningene brydes, sådan at vælgerne kan danne sig en opfattelse af, hvor de skal stå rent politisk. Det ærede medlem fremfører nu den tanke, at det skal høre op, og det forstår jeg ikke rigtigt, for sandheden er jo, at det ærede medlem hr. Vagn Bro omtrent er en ener inden for sit parti, venstre. Det er uhyre svært at få andre venstrefolk ud at tale med på samme måde, som tilfældet har været med det ærede medlem hr. Vagn Bro. Kun i et par tilfælde mere er det lykkedes at få en venstremand ud at tale med. Ganske vist har Arne Poulsen, retsforbundets kandidat i Koldingkredsen ved sidste valg, givet udtryk for det, som det ærede medlem hr. Vagn Bro læste op, men jeg vil gøre opmærksom på, at det også er en ener, at det ikke er noget almindeligt, og at alle retsforbundets kandidater fuldt ud tilsluttede sig regeringsdannelsen i 1957. At der er en enkelt, der bryder ud, er jo ikke noget særkende for retsforbundet — man har også set enkelte, der er brudt ud fra venstre.

Formanden: Det ærede medlem hr. Vagn Bro har ordet for en kort bemærkning. Jeg henstiller, at man begrænser de korte bemærkninger mest muligt.